

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Diplomová práce

Tomáš Jelínek

2007

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Katedra společenských věd

Podnikání a trestná činnost v podnikání

Vypracoval:

Tomáš Jelínek

Vedoucí diplomové práce:

doc. Dr. JUDr. Jan Hejda

Jindřichův Hradec, duben 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma
»Podnikání a trestná činnost v podnikání«
jsem vypracoval samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály
uvádím v příloženém seznamu literatury.

Jindřichův Hradec, duben 2007

podpis studenta

Anotace

Podnikání a trestná činnost v podnikání

Cílem práce je soustředění informací týkajících se možné trestné činnosti při a v podnikání de lege lata a komparace s platným trestním zákonem. Důraz je kladen především na otázku možnosti trestního postihu v oblasti tzv. hospodářské trestné činnosti a vymezením základních pravidel podnikání s cílem snížit a omezit možnosti trestního jednání v podnikání. Student při zpracování práce vymezí také nejnovější trendy v oblasti objasňování, odhalování a vyšetřování hospodářské trestné činnosti tak, aby dal ucelený přehled možných trestně právních postupů.

duben 2007

Poděkování

Za cenné rady, náměty a inspiraci

bych chtěl poděkovat

doc. Dr. JUDr. Janu Hejdovi,

z Vysoké školy ekonomické v Praze,

Fakulty managementu v Jindřichově Hradci.

Obsah

ÚVOD	1
1 PODNIKÁNÍ	3
1.1 Neživnostenské podnikání	3
1.2 Živnostenské podnikání	3
1.3 Právní formy podnikání	4
2 VYBRANÉ POJMY TRESTNÍHO PRÁVA	5
2.1 Trestný čin	5
2.2 Skutková podstata trestného činu	5
2.3 Pachatel	6
2.4 Vývojová stádia trestného činu	6
2.5 Odpovědnost v právu	6
2.6 Druhy trestů	7
3 HOSPODÁŘSKÁ KRIMINALITA	9
3.1 Definice	9
3.2 Charakteristické znaky hospodářské kriminality	10
3.3 Typické způsoby páchaní hospodářské kriminality	10
3.3.1 Finanční kriminalita	10
3.3.2 Trestná činnost proti měně	11
3.3.3 Plánované konkurzní řízení	11
3.3.4 Počítačová kriminalita, audio – video a softwarové pirátství	11
3.3.5 Praní špinavých peněz	12
4 VYMEZENÍ TRESTNÝCH ČINŮ TÝKAJÍCÍCH SE HOSPODÁŘSKÉ KRIMINALITY DLE TRESTNÍHO ZÁKONA	14
4.1 Trestné činy proti hospodářské soustavě	14
4.2 Trestné činy proti hospodářské kázni	19
4.3 Trestné činy proti měně a trestné činy daňové	27
4.4 Trestné činy proti předpisům o nekalé soutěži, ochranných známkách, chráněných vzorech a vynálezech a proti autorskému právu, proti právům souvisejícím s právem autorským a proti právům k databázi	32
4.5 Trestné činy proti majetku	35
5 STATUTÁRNÍ ORGÁNY A JEJICH ODPOVĚDNOST	48
5.1 Statutární orgány	48
5.2 Povinnosti členů statutárních orgánů	49
5.3 Vztah statutárního orgánu ke společnosti	50
5.4 Trestní odpovědnost statutárních orgánů	50
5.4.1 Předlužení	50
5.4.2 Porušování povinnosti při správě cizího majetku	52
5.5 Odpovědnost statutárních orgánů za škodu	53
5.5.1 Odpovědnost dle obchodního zákoníku	53
5.5.2 Odpovědnost dle zákona o konkurzu a vyrovnání	54
5.5.3 Odpovědnost dle zákoníku práce	55
5.6 Okolnosti vylučující odpovědnost	56
5.7 Ochrana společníků	57

5.8	Doporučení pro členy statutárních orgánů.....	57
6	OBJASŇOVÁNÍ, ODHALOVÁNÍ A VYŠETŘOVÁNÍ HOSPODÁŘSKÉ TRESTNÉ ČINNOSTI.....	58
6.1	Typické stopy a soudní důkazy.....	58
6.2	Pachatelé hospodářské kriminality	59
6.3	Zvláštnosti podnětů k vyšetřování	60
6.4	Zvláštnosti předmětu vyšetřování.....	61
6.5	Zvláštnosti počátečních vyšetřovacích úkonů a postupy vyšetřování	62
6.6	Zvláštnosti vyšetřovacích verzí, plánování a organizace vyšetřování	63
6.7	Zvláštnosti následných úkonů.....	63
6.8	Zvláštnosti zapojení veřejnosti do vyšetřování a prevence	64
	ZÁVĚR	65
	LITERATURA	

Úvod

Primárním cílem diplomové práce je shrnujícím způsobem informovat o možnostech trestné činnosti v podnikání. Vymezím základní pravidla podnikání se záměrem redukovat možnosti trestního jednání v podnikání. Řešena bude otázka trestního postihu v oblasti hospodářské kriminality a následně také nejnovější trendy v oblasti objasňování, odhalování a vyšetřování hospodářské trestné činnosti. Zmíněny budou odpovědnostní vztahy členů statutárních orgánů obchodních společností.

Problematika podnikání a související trestné činnosti je nadmíru široká a rozsah mé práce nedovoluje postihnout všechny oblasti do detailu. Zaměřil jsem se výhradně na to zásadní. Zdrojem poučení mi bylo především studium článků, komentářů a odborné literatury. Čerpal jsem i z internetových stránek zabývajících se danou tématikou.

Pojmy hospodářská kriminalita, ekonomická kriminalita, hospodářská trestná činnost a některé další jsou v literatuře často zaměňovány. Mnoho autorů dává označením trestné činnosti týkající se ekonomické aktivity obyvatelstva odlišný obsah. Pro naše potřeby budeme všechny zmíněné pojmy považovat za synonyma. Za trochu samostatný obor lze snad uvažovat finanční kriminalitu, která se týká oblastí, kde se pracuje s penězi.

Diplomová práce poskytne nejen ucelený souhrn informací z oblasti hospodářské kriminality, ale především nabídne množství užitečných rad a aplikací využitelných v praxi. Text bude zdrojem poučení nejen pro laiky, ale i pro zkušené managery.

První a druhá kapitola poskytne teoretické znalosti z oblasti podnikání a trestního práva, jakož i ze souvisejících oborů, které jsou nezbytné pro pochopení a správné vyložení celého textu. Ve třetí kapitole si definujeme pojem hospodářská kriminalita, popíšeme typické způsoby páchaní ekonomické kriminality a ukážeme možnosti trestního postihu pachatelů.

Čtvrtá kapitola pojednává o trestných činech dle paragrafů trestního zákona a dává do vzájemného vztahu jednotlivé trestné činy s dalšími právními úpravami, které souvisejí

s podnikáním. Z důvodu přehlednosti je kapitola z velké části zpracována formou tabulky. Uvedeny jsou i konkrétní příklady spáchaných trestných činů.

Pátá kapitola je zaměřena na problematiku statutárních orgánů obchodních společností. Zejména na rozsah a druh jejich odpovědnosti, jejich práva a povinnosti. Definiuje pravidla chování, kterých bychom se jako členi statutárního orgánu měli držet, abychom se vyhnuli obchodně-právní či dokonce trestně-právní odpovědnosti.

V šesté kapitole se seznámíme s problematikou objasňování, odhalování a vyšetřování hospodářské trestné činnosti. Tyto znalosti se nám mohou hodit zejména v případě, kdy se staneme předmětem vyšetřování orgánů činných v trestním řízení.

Zhodnocení problematiky podnikání a trestné činnosti v podnikání jsem umístil do závěrečného shrnutí.

1 Podnikání

K pochopení problematiky ekonomické kriminality a trestního práva je nezbytné vysvětlit základní pojmy, s kterými se v následujícím textu pracuje. Není to stěžejní část práce, proto je pojata heslovitě, nicméně chybět nemůže.

Na úvod si musíme vymezit celkový právní rámec podnikání, jak a za jakých podmínek můžeme podnikat, jaká práva a povinnosti pro nás z podnikání plynou.

1.1 Neživnostenské podnikání

Existují 2 druhy podnikání. Tzv. **neživnostenské podnikání**, což jsou činnosti, k jejichž provádění je třeba splnit podmínky určené v řadě právních předpisů, které vznik podnikatelského oprávnění váží na povolení, oprávnění, registraci.¹

Příklady neživnostenského podnikání jsou výkony svobodných povolání, jako je činnost lékařů, stomatologů, tlumočnicků, auditorů, burzovních obchodníků atd. Do neživnostenského podnikání patří i služby realizované státním monopolem (např. poskytování poštovních služeb) a mnoho dalších činností, které jsou upraveny zvláštními zákony.

1.2 Živnostenské podnikání

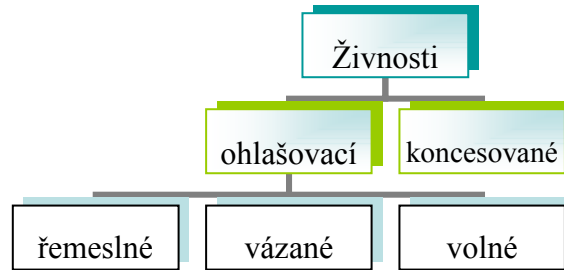
Obvyklejší je **živnostenské podnikání**, kde se živností rozumí soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem zisku a za podmínek stanovených Živnostenským zákonem.²

Živností je několik typů. V následujícím schématu je znázorněno **rozdělení živností** dle kritéria podmínek, které musí žadatel o živnost splňovat. K získání koncesované živnosti musí žadatel doložit odbornou a morální způsobilost k provozování živnosti. U živností ohlašovací se odborná způsobilost vyžaduje jen v některých případech.

¹ HEJDA, J.: Obchodní právo. s. 27

² zákon č. 455/1991 Sb., Zákon o živnostenském podnikání

Obr. č. 1 – Dělení živností

1.3 Právní formy podnikání

Podnikání musí mít určitou právní formu. V České republice rozlišujeme 2 základní právní formy podnikání:

- jako **fyzická** osoba – živnostník
- jako **právnícká** osoba
 - veřejná obchodní společnost
 - komanditní společnost
 - společnost s ručením omezeným
 - akciová společnost
 - družstvo.

Zvolení správné formy podnikání je často klíčové pro pozdější podnikatelskou činnost. Jednotlivé formy podnikání se liší časovou i kapitálovou náročností na založení, mírou ručení, účastí na řízení společnosti, atd.

2 Vybrané pojmy trestního práva

Hospodářská trestná činnost se týká podnikání, které jsme definovali výše, nicméně, jak už vyplývá z názvu „hospodářská kriminalita“, má úzkou souvislost i s trestním právem a právem obecně. Proto následuje výčet stěžejních pojmů především z oblasti trestního práva.

2.1 Trestný čin

Trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně.

Aby se jednalo o trestný čin, musí být splněny 2 znaky:

- formální znak – znaky uvedené v trestním zákoně
- materiální znak – nebezpečnost činu pro společnost, přičemž stupeň nebezpečnosti pro společnost musí být vyšší než nepatrný.³

2.2 Skutková podstata trestného činu

Skutková podstata trestného činu je souhrnem povinných typových znaků trestného činu:

- **objekt** (zájem chráněný zákonem: např. život, zdraví, měna apod.)
- **objektivní stránka** (jednání pachatele, vzniklý následek a příčinná souvislost mezi tímto jednáním a následkem)
- **subjekt** (pachatel: osoba starší 15 let, příčetná, někdy se speciálními znaky)
- **subjektivní stránka** (motiv, pohnutka, hlavně však zavinění: úmysl nebo nedbalost)
 - úmysl přímý (pachatel chce svým jednáním způsobit takový následek)
 - úmysl nepřímý (pachatel ví, že svým jednáním může způsobit takový následek, a pro případ, že ho způsobí, je s tím srozuměn)
 - nedbalost vědomá (pachatel ví, že svým jednáním může způsobit takový následek, ale bez přiměřeného důvodu spoléhá, že se tak nestane)
 - nedbalost nevědomá (pachatel neví, že svým jednáním může způsobit takový následek, ale vědět by to s ohledem na okolnosti a své osobní poměry měl).⁴

³ HEJDA, J., SPIRIT, M.: Základy práva. s. 89

⁴ <http://www.gekom.cz/stanek/pravo-trest.htm>

2.3 Pachatel

Pachatelem trestného činu je, kdo trestný čin spáchal sám. Byl-li trestný čin spáchán společným jednáním dvou nebo více osob, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama (spolupachatelé).⁵

2.4 Vývojová stádia trestného činu

Trestný čin může být rozfázován do tří stádií:

- **příprava** (vytváření podmínek pro spáchání trestného činu, opatřování prostředků apod.),
- **pokus** (jednání bezprostředně směřující k dokonání trestného činu),
- **dokonaný trestný čin** (vznik následku souvisejícího s jednáním pachatele).⁶

2.5 Odpovědnost v právu

Odpovědnost obecně chápeme jako soukromoprávní vztah mezi dvěma subjekty, ve kterém na straně jednoho subjektu je povinnost plnit v důsledku porušení právní povinnosti a na straně druhého subjektu právo dostat odškodnění od prvního subjektu. Odpovědnost vzniká v důsledku porušení právních povinností, vyplývajících např. ze smlouvy, z právních předpisů apod. Může vzniknout ale i veřejnoprávní odpovědnost, tedy odpovědnost, kdy osoba, která porušila povinnost, odpovídá státním orgánům (např. trestněprávní odpovědnost, odpovědnost za přestupky apod.)⁷

Funkce právní odpovědnosti jsou:

- **preventivní** – sankce v právní normě působí na chování lidí,
- **reparační** – povinnosti, které stanoví právní odpovědnost, mají odstranit újmu tomu, komu byla způsobena,
- **represivní** – postih odpovědného subjektu, zásah do jeho majetkové nebo osobní sféry nad rámec kompenzace (má hlavně výchovný efekt, ne efekt odvety).

⁵ Trestní zákon § 9

⁶ <http://www.gekom.cz/stanek/pravo-trest.htm>

⁷ <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/odpovednost-statutarniho-organu/1000833/#odpovednost>

Druhy právní odpovědnosti dle charakteru společenských vztahů:

- **Trestní**
- Správní
- Občansko právní
- Pracovně právní

V diplomové práci se budeme zabývat především trestní odpovědností, proto se na ní podíváme podrobněji. **Trestní odpovědnost** je odpovědnost za trestné činy. Základem je tedy spáchání trestného činu, což zakládá trestně právní vztah mezi pachatelem a státem. Odpovědnost v trestním právu je založena na odpovědnosti za zavinění, o trestný čin může jít jen tehdy, jednal-li pachatel úmyslně nebo z nedbalosti.⁸

Naše trestní právo říká, že pachatelem trestného činu může být pouze fyzická osoba, není řešena odpovědnost právnických osob. Neexistuje pojem kolektivní odpovědnost. Vycházíme ze zásady *individuální trestní odpovědnosti fyzické osoby*⁹. Rozhodnutí orgánu společnosti však bývá rozhodnutím kolektivním, a jestliže z takového rozhodnutí vznikne škoda, je obtížné stanovit individuální odpovědnost konkrétních osob. Nicméně dle soudní praxe je takovéto stanovení individuální odpovědnosti možné za předpokladu prokázání podílu jednotlivých fyzických osob na kolektivním rozhodnutí.

2.6 Druhy trestů

Za spáchané trestné činy může soud uložit tyto tresty:¹⁰

- odnětí svobody,
- obecně prospěšné práce,
- ztrátu čestných titulů a vyznamenání,
- ztrátu vojenské hodnosti,
- zákaz činnosti,
- propadnutí majetku,
- peněžitý trest,
- propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- vyhoštění,
- zákaz pobytu.

⁸ HEJDA, J., SPIRIT, M.: Základy práva. s. 88

⁹ <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/odpovednost-statutarniho-organu/1000833/#vyloucení>

¹⁰ Trestní zákon § 27

Za podmínky, že uložený trest odnětí svobody není delší než 2 léta, může dojít k podmíněčnému odložení trestu. Děje se tak v případě, uzná-li soud, že trest splní svůj účel i bez výkonu trestu. Zkušební doba, na kterou se trest odkládá, může být v rozsahu 1 až 5 let. Jestliže odsouzený vede během zkušební doby řádný život a vyhoví všem podmínkám, pohlížíme na něj, jako by nebyl odsouzen.

3 Hospodářská kriminalita

3.1 Definice

Pravděpodobně tušíte, co si pod pojmem hospodářská trestná činnost představit, nicméně považují za vhodné vyložit koncept hospodářské kriminality podrobněji.

Definic hospodářské kriminality existuje celá řada, jejich formulace bývají dosti vágní. Nalézt takovou, která by stoprocentně vystihovala podstatu věci, je velmi těžké (pravděpodobně to ani nelze). Jedna z mnoha vymezuje hospodářskou kriminalitu jako značně nehomogenní skupinu společensky nebezpečných jednání páchaných v souvislosti s různými formami podnikání, poškozujících nebo ohrožujících hospodářskou soustavu, systém ekonomických vztahů, práva nebo oprávněné zájmy hospodářských subjektů či státu.¹¹

Další z definic říká, že hospodářská kriminalita je úmyslné protiprávní jednání, kterým pachatel dosáhl zpravidla vysoký finanční prospěch na úkor jiného subjektu či jiných subjektů.¹²

Hospodářská kriminalita je někdy nazývána jako tzv. „kriminalita bílých límečků“, kam patří trestné činy daňové, trestné činy proti autorským a průmyslovým právům, trestné činy proti fungování bankovního systému, kapitálového trhu a finančních institucí, trestné činy proti měně a podobně.¹³

Hospodářskou kriminalitu je také možné charakterizovat jako soubor deliktů, jimž je společné, že zneužitím důvěry nezbytné pro fungování trhu a hospodářského života společnosti, poškozují nebo ohrožují hospodářský pořádek a způsobují značné škody.¹⁴

¹¹ Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J.: Kriminalistika. s. 437

¹² PORADA a kol.: Kriminalistika. s. 729

¹³ Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J.: Kriminalistika. s. 438

¹⁴ PORADA a kol.: Kriminalistika. s. 729

3.2 Charakteristické znaky hospodářské kriminality

Hospodářská kriminalita má několik specifických znaků, které ji odlišují od ostatních typů trestné činnosti. Důležitou charakteristikou hospodářské trestné činnosti je **latence** (znamená skrytost, nejasná viditelnost trestné činnosti).

Důležitým rysem ekonomické kriminality je její **mezinárodní prvek**. Mezinárodní kriminalita proniká do České republiky prostřednictvím cizinců, kteří podnikají na našem území (vlastní podíly v českých firmách, nebo podnikají přímo).

Můžeme také pozorovat **propojení hospodářské kriminality s kriminalitou obecnou**. Dochází k vraždám podnikatelů, vydírání, vybírání výpalného a dalším projevům obecné kriminality.

Při vyšetřování hospodářské kriminality bývá charakteristické **nesnadno prokazatelné úmyslné delikventní chování**.

3.3 Typické způsoby páchání hospodářské kriminality

Rozčlenění hospodářské kriminality do menších, vnitřně homogenních skupin, není jednoduché. Rychlý souhrn nám pro začátek pomůže v uvědomění, kam až ekonomická kriminalita zasahuje. Uvedený výčet oblastí páchání hospodářské kriminality není ani zdaleka konečný.

3.3.1 Finanční kriminalita¹⁵

Finanční kriminalitu můžeme chápat jako podmnožinu kriminality hospodářské, kde trestné činy jsou páhány ve finanční oblasti. Do této kategorie lze zařadit obrovské množství trestných činů uskutečněných na **kapitálovém trhu**, trestné činy vyskytující se v **bankovníctví, investičních, podílových a penzijních fondech**. Do finanční kriminality by zcela jistě patřilo i krácení příjmů státu ze sociálního a zdravotního pojištění, krácení daňových a jiných povinných plateb a další případy. Jedná se asi o největší oblast, kde je páhána trestná činnost v souvislosti s podnikáním.

¹⁵ PORADA a kol.: Kriminalistika. s. 730

3.3.2 Trestná činnost proti měně¹⁶

Trestná činnost vysoce nebezpečná pro trh a celý ekonomický koloběh. Typickým příkladem je výroba a držení padělatelského náčiní, padělání peněz, pozměňování nominální hodnoty peněz či udávání padělaných nebo pozměněných peněz jako pravých do oběhu.

3.3.3 Plánované konkurzní řízení¹⁷

Další formou hospodářské kriminality je plánované konkurzní řízení. Cílem takového konkurzního řízení je úpadek podniku. Realizace tohoto nechvályhodného cíle je možná například těmito prostředky:

- vytvořením nové obchodní společnosti vedené nastrčenými osobami s cílem jejího úpadku,
- nákupem nebo privatizací existujícího podniku za účelem přivedení tohoto podniku k úpadku,
- plánovaným dovedením existujícího podniku k úpadku jeho majiteli nebo managementem aj.

3.3.4 Počítačová kriminalita, audio – video a softwarové pirátství¹⁸

Hospodářská trestná činnost je úzce spojená s **kriminalitou počítačovou**. Typicky může jít o:

- neoprávněné zásahy do vstupních dat,
- neoprávněné změny v uložených datech,
- neoprávněné pokyny k počítačovým operacím,
- neoprávněné pronikání do počítačů, počítačového systému a jeho databází,
- napadení cizího počítače, jeho programového vybavení a souborů dat v databázích.

Audio a video pirátství se zaměřuje především na zhotovování nelegálních kopií, kdy jsou záznamy pořizovány bez svolení autorů.

¹⁶ Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J.: Kriminalistika. s. 440

¹⁷ Tamtéž

¹⁸ Tamtéž

Softwarová kriminalita je zaměřena na nelegální operace s počítačovými programy. Tato trestná činnost je páchána pomocí moderní výpočetní techniky. Typickým projevem jsou:

- nelegální zásahy do počítačových programů,
- nelegální výroba počítačových programů,
- nelegální šíření počítačových programů,
- nelegální exploatace počítačových programů (užívání legálního software v rozporu s licenčním ujednáním, užívání nelegálně získaného software).

3.3.5 Praní špinavých peněz¹⁹

Slovní spojení **praní špinavých peněz**, **špinavé peníze**, **černé peníze** a další jsou v zásadě používána v totožném významu. Jde o pojmy, které se vžily pro operace, při kterých jsou nelegálně získané peněžní prostředky převáděny do legálního oběhu. Praní špinavých peněz je obecně spjato s hospodářskou kriminalitou a probíhá ve **3 základních etapách**, jejichž modelový průběh si teď ukážeme.

V **první fázi** pachatelé vkládají výnosy z nelegální činnosti do finančních ústavů (banky, pojišťovny, investiční společnosti), odkud jsou posléze převáděny do jiných finančních institucí na celém světě (především do tzv. „daňových rájů“).

Druhá fáze se nese ve znamení zahlazování stop. Nelegálně získané peníze jsou nadále přeposílány mezi množstvím firem, států, případně na konta firem patřících přímo pachatelům. Peníze tak neustále putují, což způsobí zahlazení, nebo velmi nesnadné určení původu těchto peněz. Ideálním prostředím pro takovéto transakce jsou země, které striktně dodržují bankovní tajemství.

Ve **třetí fázi** dochází k legalizaci výnosů. Po rozsáhlých zastíracích manévrech popsaných výše jsou peníze zpětně dávány do legálního hospodářského koloběhu. „Vyprané peníze“ jsou často použity k nákupu různých finančních instrumentů, k nákupu nemovitostí, k investování obecně. Peníze se také mohou do mateřské země vracet formou půjčky poskytnuté zahraniční firmou. V konečném důsledku dochází ke zlegalizování prostředků pocházejících z trestné činnosti.

¹⁹ Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J.: Kriminalistika. s. 441

Oblíbenou možností praní špinavých peněz je vykazování fiktivních tržeb v řádné a legální obchodní činnosti. K tomu jsou využívány podniky, kde je běžná manipulace s hotovými penězi (restaurace, herny, sázkové kanceláře). Je otázkou, jestli současný prudký rozmach takových podniků je inspirován právě snahami o „vyprání“ nelegálně získaných prostředků. Stát se této legalizaci snaží zabránit nejen trestním stíháním takové činnosti, ale i omezováním hotovostních úhrad určitými limity pro hotovostní úhrady, nebo povinností zavádět registrační poklady, které tak nebrání jen daňovým únikům, ale v opačném případě i legalizaci příjmů z trestné činnosti. Možností jak „prát peníze“ je celá řada a pachatelé se nezastaví téměř před ničím. Jsou známy dokonce případy, kdy i zaměstnanci banky spolupracovali s pachateli a přijímali nelegální vklady.

4 Vymezení trestných činů týkajících se hospodářské kriminality dle trestního zákona

Trestní zákon obsahuje celou řadu trestných činů. Do kolonky hospodářská kriminalita lze zařadit především 2. hlavu zvláštní části trestního zákona, která přímo popisuje trestné činy hospodářské. S hospodářskou trestnou činností souvisejí i některé trestné činy majetkové.

Abychom dali ucelený přehled o trestné činnosti související s podnikáním, je nezbytné uvést nejen paragrafy trestního zákona, ale i související právní předpisy. Nejlépe budou vzájemné souvztažnosti jednotlivých právních norem vidět v následujících tabulkách. V levém sloupci je vždy uvedeno paragrafové znění trestného činu dle trestního zákona a v pravém odkaz na relevantní právní normu, která s problematikou souvisí.

Hlava 2. zvláštní části trestního zákona dělí **hospodářské trestné činy** na:

- trestné činy proti hospodářské soustavě
- trestné činy proti hospodářské kázi
- trestné činy proti měně a trestné činy daňové
- trestné činy proti předpisům o nekalé soutěži, ochranných známkách, chráněných vzorech a vynálezech a proti autorskému právu, proti právům souvisejícím s právem autorským a proti právům k databázi.

4.1 Trestné činy proti hospodářské soustavě

Trestní zákon	Obchodní a živnostenský zákoník
<p>§ 118 Neoprávněné podnikání</p> <p>(1) Kdo neoprávněně ve větším rozsahu poskytuje služby nebo provozuje výrobní nebo jiné výtěžné podnikání, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.</p> <p>(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,</p> <p>a) používá-li k činu uvedenému v odstavci 1 jiného jako pracovní síly, nebo</p>	<p>§ 2 Podnikání</p> <p>Podnikáním se rozumí soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.</p> <p>(2) Podnikatelem podle tohoto zákona je:</p> <p>a) osoba zapsaná v obchodním rejstříku,</p> <p>b) osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění,</p> <p>c) osoba, která podniká na základě jiného,</p>

<p>b) získá-li takovým činem značný prospěch.</p>	<p>než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,</p> <p>d) osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.</p> <p>(3) Místem podnikání fyzické osoby je adresa zapsaná jako její místo podnikání v obchodním rejstříku nebo v jiné zákonem upravené evidenci.</p> <p>§ 2 Živnost</p> <p>Živností je soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem.</p>
---	---

Neoprávněným podnikáním máme na mysli provozování podnikatelské činnosti, ke které nemáme zákonem požadované oprávnění či povolení. Může jím být poskytování služeb, na které nemáme živnostenské oprávnění, nebo poskytování služeb, ke kterým je třeba koncese pouze na základě živnostenského oprávnění vydaného pro provozování služeb podobného charakteru apod.

Za příklad neoprávněného podnikání lze považovat počínání 3 soukromých podnikatelů, kteří se sdružili za účelem společného podnikání. Všichni měli oprávnění pro montáž a opravy výtahů a podobných zařízení. V rámci svého podnikání ovšem začali provozovat i montáže a opravy běžných elektroinstalací. Z odborného hlediska měli s elektroinstalacemi zkušenosti, protože pro instalace výtahů je museli provádět rovněž. Z právního pohledu ovšem neměli potřebné živnostenské oprávnění pro poskytování elektroinstalačních prací.²⁰

V daném okamžiku se dopouštěli trestného činu neoprávněného podnikání, za což jim s ohledem na fakt, že tímto podnikáním získali jednotlivě prospěch menší, než je značný prospěch, tj. 500 tisíc Kč a nepoužívali k činnosti žádné zaměstnance, hrozil peněžitý trest,

²⁰ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

nebo trest odnětí svobody až na 1 rok. Peněžitý trest je obecně možné uložit v rozsahu 2 tis. až 5 mil. Kč.

S neoprávněným podnikáním souvisí i **neoprávněné provozování loterie a podobné sázkové hry**. Jde o specifický případ neoprávněného podnikání. Pro provozování loterií a jiným sázkových her je třeba povolení Ministerstva financí ČR. Pokud podnikatel provozuje loterii nebo sázkovou hru bez tohoto povolení, dopouští se trestné činnosti. Stejně tak tomu je i v případě podnikatele, který provozuje činnost, která je ze zákona za loterii či sázkovou hru považována, ač ji podnikatel za loterii nepovažoval. Za takové podnikání mu hrozí buď peněžitý trest, nebo odnětí svobody od jednoho až do pěti let, podle dalších okolností případu.

Příkladem může být provozovatel restaurace a herny, který se rozhodl za účelem zvýšení návštěvnosti svého podniku, uspořádat soutěž o hodnotné ceny. Podmínkou účasti v losování bylo nasbírání určitého množství bodů za konzumaci v jeho podniku. Pravidla soutěže ovšem naplňovala znaky loterie a díky tomu podnikatel riskoval trestní stíhání pro neoprávněné provozování loterie.²¹

Trestní zákon	Zákon o ochraně spotřebitele
§ 121 Poškození spotřebitele (1) Kdo na cizím majetku způsobí škodu nikoli nepatrnou tím, že poškozuje spotřebitele zejména tak, že je šidí na jakosti, množství nebo hmotnosti zboží, nebo kdo uvede ve větším rozsahu na trh výrobky, práce nebo služby a zatají přitom jejich podstatné vady, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem. (2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,	§ 3 Poctivost prodeje výrobků a poskytování služeb Prodávající je povinen: a) prodávat výrobky ve správné hmotnosti, míře nebo množství a umožnit spotřebiteli překontrolovat si správnost těchto údajů, b) prodávat výrobky a poskytovat služby v předepsané nebo schválené jakosti, pokud je závazně stanovena, pokud to vyplývá ze zvláštních předpisů anebo v jakosti jím uváděné; není-li jakost předepsána, schválena nebo uváděna, v jakosti obvyklé, c) prodávat výrobky a poskytovat služby za ceny sjednané v souladu s cenovými předpisy

²¹ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

<p>b) získá-li takovým činem značný prospěch, nebo</p> <p>c) byl-li pro takový čin v posledních pěti letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn.</p>	<p>a ceny při prodeji výrobků nebo poskytování služeb správně účtovat; při konečném účtování prodávaných výrobků a poskytovaných služeb v hotovosti se celková částka zaokrouhluje vždy k nejbližší platné nominální hodnotě zákonných peněz v oběhu.</p>
---	---

Jak vyplývá ze znění tohoto ustanovení, může se takového trestného činu dopustit nepoctivý podnikatel, který svým chováním způsobí škodu větší než 25 tis. Kč.

Dobrym příkladem mohou být nedávné kontroly v prodejnách supermarketů, kde byly zjištěny závažné nedostatky ve zpracování a uskladnění masných výrobků.

Příkladem může také být majitel autobazaru, který prodal automobil dovezený ze zahraničí a kupujícímu při jeho prodeji zatajil informaci o tom, že vozidlo bylo havarováno a v důsledku toho nejsou funkční airbagy, které byly při prodeji ve výbavě deklarovány v počtu 4 kusů. Kupujícímu vznikla škoda v rozsahu cca 80 tis. Kč, čímž podnikatel naplnil znaky trestného činu poškozování spotřebitele.²²

Trestní zákon	Celní zákon
<p>§ 124 Porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou</p> <p>(1) Kdo podstatně ohrozí obecný zájem tím, že poruší zákaz nebo omezení dovozu, vývozu nebo průvozu zboží, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.</p> <p>(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,</p> <p>a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1</p>	<p>§ 48 Vykonávání dohledu celními orgány</p> <p>(1) Kdo má, nebo je pravděpodobné, že má zboží, které podléhá dohledu, může být podroben kontrole.</p> <p>(2) Při dohledu se zjišťuje druh, množství a jiné skutečnosti o zboží potřebné k posouzení, zda se dovoz, vývoz nebo tranzit zboží uskutečňuje nebo uskutečnil v souladu s celními předpisy. Výsledky získané touto činností musí být zabezpečeny</p>

²² http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

<p>nejméně se dvěma osobami, nebo b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvláště závažný následek.</p>	<p>před vyzrazením a zneužitím. (3) Při dohledu musí být šetřeny ústavní a jiné zákonné předpisy o ochraně osobní svobody a listovního tajemství.</p>
---	---

Porušení zákazu nebo omezení dovozu, vývozu nebo průvozu zboží se nemusí dopustit pouze podnikatel. Stejně tak se tohoto jednání může dopustit pracovník například veterinární správy, celní strážce či jiné instituce, která dovoz a vývoz kontroluje, pokud vědomě takový zákaz nebo omezení překročí. V případě tohoto trestného činu lze uplatnit specifickou formu trestu, kterou je propadnutí věci.

Příkladem tohoto trestného jednání může být pokus o dovoz kuřecího masa z Číny v době, kdy byl tento dovoz zakázán z důvodu výskytu ptací chřipky. Díky zmanipulovanému potvrzení vydanému veterinární správou a zfalšovaným účetním dokladům o původu zboží, bylo maso propuštěno do zpracovatelského závodu, kde teprve byl zjištěn nezákonný dovoz masa z Číny. Trestnímu stíhání se tak vystavil nejen dovozce, ale i pracovník veterinární správy, který zásilku úmyslně nezkontroloval a nezjistil tak skutečnosti, které vyšly najevo až ve zpracovatelském závodě.²³

Porušování předpisů o nakládání s kontrolovaným zbožím a technologiemi (§ 124a až 124 f)

V daném případě se jedná o porušení zákazu nebo omezení při nakládání se zbožím nebo technologiemi kontrolovanými podle zvláštních předpisů. Příkladem takových technologií může být například biochemický laboratorní materiál a podobné typy zboží či technologií sledovaných celosvětově. Zvláštní pozornost je rovněž v tomto paragrafu věnována vojenskému a zbrojnímu materiálu a technologiím. Za porušení těchto předpisů hrozí peněžitý trest nebo trest odnětí svobody od 1 do 10 let, podle dalších okolností případu a podle dotčeného typu zboží či technologie. Obecně jsou tresty vyšší v případě již zmíněného vojenského materiálu.

Příkladem mohou být realizované vývozy vojenského materiálu do zemí, kam je export takového zboží zakázán zákony ČR nebo mezinárodními úmluvami, ke kterým ČR přistoupila.

²³ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

4.2 Trestné činy proti hospodářské kázní

Trestní zákon	Obchodní zákoník
<p>§ 125 Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění</p> <p>(1) Kdo nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole, ač je k tomu podle zákona povinen, nebo kdo v takových účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslující údaje, nebo kdo takové účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými nebo zatají a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.</p> <p>(2) Stejně bude potrestán, kdo uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje v podkladech sloužících pro zápis do obchodního rejstříku anebo v takových podkladech zamlčí podstatné skutečnosti, nebo kdo v podkladech sloužících pro vypracování znaleckého posudku, který se přikládá k návrhu na zápis do obchodního rejstříku, uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo v takových podkladech zamlčí podstatné údaje anebo kdo jiného ohrozí nebo omezí na právech tím, že bez zbytečného odkladu nepodá návrh na zápis zákonem stanoveného údaje do obchodního</p>	<p>Účetnictví podnikatelů</p> <p>§39</p> <p>(1) Obchodní společnosti a družstva musí mít účetní závěrku i výroční zprávu ověřenu auditorem podle tohoto zákona nebo podle zvláštního právního předpisu.</p> <p>(2) Podnikatel je povinen připravit a poskytnout auditorovi všechny účetní záznamy a vysvětlení potřebná k ověřování podle odstavce 1.</p> <p>(3) Náklady spojené s auditorskou činností hradí podnikatel, jehož účetní závěrka se ověřuje.</p> <p>§40</p> <p>Obchodní společnosti a družstva zveřejňují účetní závěrky i výroční zprávy způsobem podle tohoto zákona a podle zvláštního právního předpisu.</p> <p>Obchodní rejstřík</p> <p>§27</p> <p>(1) Obchodní rejstřík je veřejný seznam, do kterého se zapisují zákonem stanovené údaje o podnikatelích. Obchodní rejstřík je veden v elektronické podobě.</p>

<p>rejstříku nebo neuloží listinu do sbírky listin, ač je k tomu podle zákona nebo smlouvy povinen.</p> <p>(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu na cizím majetku nebo jiný zvlášť závažný následek.</p>	
---	--

Uvedeného trestného činu se lze dopustit tím, že nepovedeme řádnou účetní evidenci nebo v ní uvedeme nepravdivé či zkreslené údaje. Stejně tak se ho dopustíme tím, že účetní evidenci nebo doklady zničíme, poškodíme a nebo zatajíme. Totéž platí pro podklady sloužící pro zápis do obchodního rejstříku. Zkráceně je toto označováno jako nevedení či zkreslování účetnictví.

Příkladem může být skupina podnikatelů, kteří podnikali v oblasti poskytování služeb a kvůli snížení daňových základů prováděli část transakcí fiktivně mezi sebou. V průběhu vyšetřování se pak zjistilo, že nevedli, nebo orgánům činným v trestním řízení zatajili veškerou svoji účetní evidenci. Vystavují se tak sice trestnímu stíhání za zkreslování údajů, ale pravděpodobně se jim podaří tímto způsobem odvrátit obvinění z jiných trestných činů, které by jim bylo možné dokázat na základě úplné účetní evidence. Je ovšem možné i to, že se na základě dílčích informací podaří získat potřebnou část účetních dokladů a záměrné zničení či zatajení účetní evidence se pro obviněné stane přitěžující okolností a dalším trestným činem, ze kterého budou obviněni.

Dalším příkladem mohou být podnikatelé, kteří využili opakovaných povodní na našem území, které postupně od roku 1997 postihly téměř celé území ČR a tvrdí, že jim jejich účetní evidenci zničila voda. V mnoha případech se jim spáchání trestného činu prokázat opravdu nepodaří, ale najde se i celá řada opačných příkladů, kde podnikatel bude za zatajení či zničení evidence postihnut.²⁴

²⁴ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

Trestní zákon	Zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání
<p>§ 126 Porušení povinnosti v řízení o konkurzu</p> <p>(1) Kdo po prohlášení konkurzu maří nebo hrubě ztěžuje výkon funkce správce konkursní podstaty, a tím ohrozí úplné a správné zjištění majetku patřícího do konkursní podstaty nebo zpeněžení tohoto majetku, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.</p> <p>(2) Stejně bude potrestán, kdo nesplní svou zákonnou povinnost podat návrh na prohlášení konkurzu.</p>	<p>§ 4 – 45 Konkurs</p> <p>Správce konkursní podstaty je osoba ustanovená soudem. Soud vede konkursní řízení, ze seznamu správců vedeného tímto soudem. Je ústřední postavou řízení o konkurzu a bez jeho činnosti nemůže úspěšně proběhnout toto řízení. Prohlášením konkurzu přechází na správce oprávnění vykonávat práva a plnit povinnosti, které jinak přísluší úpadci. Základním úkolem je úplné a správné zjištění majetku a zpeněžení majetku patřícího do konkursní podstaty.</p>

Jak je zřejmé ze znění tohoto ustanovení, je skutková podstata tohoto trestného činu zaměřena v první řadě na chování osoby úpadce. Pokud úpadce ztěžuje práci správce konkursní podstaty například tím, že mu nevydá účetní evidenci, neumožní mu přístup do své provozovny a podobně, dopouští se tohoto trestního činu. Zároveň se tohoto trestného činu může dopustit i třetí osoba, jejíž majetek by měl být podle zjištění správce zařazen do konkursní podstaty a tato osoba se tomu brání jinými způsoby, než které mu poskytuje zákon o konkurzu a vyrovnání.

Velmi důležitým ustanovením je odstavec 2. Na základě něho je trestným i nepodání návrhu na prohlášení konkurzu dlužníkem. Zásadní otázkou je zjištění okamžiku, kdy dlužník mohl vědět o tom, že jako podnikatelský subjekt splňuje podmínky pro prohlášení konkurzu na svůj majetek. Obecně lze tvrdit, že takovou informaci může podnikatel – úpadce zjistit minimálně jednou ročně, tj. k datu sestavování účetní závěrky za předchozí rok.

Příkladem za oba způsoby naplnění skutkové podstaty může být jeden podnikatel, který provozoval výkup zemědělských produktů. Během 3 po sobě jdoucích let vykazovalo jeho podnikání všechny znaky úpadku. V prvním období pouze v formě úpadku z likvidity (neschopnost splácet své závazky), v dalších dvou obdobích i ve formě předlužení (hodnota

majetku firmy byla menší než hodnota závazků). V takové situaci měl podnikatel povinnost podat na sebe sám návrh na prohlášení konkurzu. Učinili tak ovšem až nespokojení věřitelé. Podnikatel poté odmítl předat správci konkurzní postaty jakékoliv účetní doklady a ani ho nepustil do provozovny. Přístup do provozovny byl zajištěn až za spolupráce Policie ČR a účetní evidence byla postupně nahrazována zjištěními z různých registrů a informací získaných od různých orgánů a institucí (finanční úřady, katastr nemovitostí, registr vozidel).²⁵

Trestní zákon	Obchodní zákoník
<p>§ 127 Porušování závazných pravidel hospodářského styku</p> <p>(1) Kdo v úmyslu opatřit sobě nebo jinému ve značném rozsahu neoprávněné výhody, poruší závažným způsobem pravidla hospodářského styku stanovená obecně závazným právním předpisem, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.</p> <p>(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 vážnou poruchu v hospodářské činnosti nebo vážnou poruchu v zásobování anebo zkrácení příjmů státu ve značném rozsahu.</p>	<p>§41</p> <p>Fyzické i právnické osoby, které se účastní hospodářské soutěže, i když nejsou podnikatelé, mají právo svobodně rozvíjet svou soutěžní činnost v zájmu dosažení hospodářského prospěchu a sdružovat se k výkonu této činnosti; jsou však povinny přitom dbát právně závazných pravidel hospodářské soutěže a nesmějí účast v soutěži zneužívat.</p> <p>§264</p> <p>(1) Při určení práv a povinností ze závazkového vztahu se přihlíží i k obchodním zvyklostem zachovávaným obecně v příslušném obchodním odvětví, pokud nejsou v rozporu s obsahem smlouvy nebo se zákonem.</p> <p>§265</p> <p>Výkon práva, který je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, nepožívá právní ochrany.</p>

Uvedený trestný čin je velmi obecně formulován a není zaměřen na přesně určenou činnost. Závazná pravidla hospodářského styku jsou daná obchodním zákoníkem a právě jejich porušení

²⁵ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

s cílem získat pro sebe nebo někoho jiného prospěch v hodnotě vyšší než 500 tis. Kč může být považováno za trestný čin.

Trestní zákon	Obchodní zákoník
<p>§ 128 Zneužívání informací v obchodním styku</p> <p>(1) Kdo v úmyslu opatřit sobě nebo jinému výhodu nebo prospěch neoprávněně užije informace dosud nikoli veřejně přístupné, kterou získal z důvodu svého zaměstnání, povolání, postavení nebo své funkce a jejíž zveřejnění podstatně ovlivňuje rozhodování v obchodním styku, a uskuteční nebo dá podnět k uskutečnění smlouvy nebo operace na organizovaném trhu cenných papírů nebo zboží, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.</p> <p>(2) Stejně bude potrestán, kdo jako pracovník, člen orgánu, společník, podnikatel nebo účastník na podnikání dvou nebo více podniků nebo organizací se stejným nebo podobným předmětem činnosti v úmyslu uvedeném v odstavci 1 uzavře nebo dá popud k uzavření smlouvy na úkor jedné nebo více z nich.</p> <p>(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo jiného značný prospěch.</p> <p>(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro sebe nebo jiného prospěch velkého rozsahu.</p>	<p>Obchodní tajemství</p> <p>§17 Předmětem práv náležejících k podniku je i obchodní tajemství. Obchodní tajemství tvoří veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje.</p> <p>§18 Podnikatel provozující podnik, na který se obchodní tajemství vztahuje, má výlučné právo tímto tajemstvím nakládat, zejména udělit svolení k jeho užití a stanovit podmínky takového užití.</p> <p>§19 Právo k obchodnímu tajemství trvá, pokud trvají skutečnosti uvedené v §17.</p> <p>§20 Proti porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství přísluší podnikateli právní ochrana jako při nekalé soutěži.</p>

Zneužívání informací v obchodním styku je jedním z velmi vážných trestných činů v ekonomické oblasti. Podnikatel využívá ve svůj prospěch informací, které nejsou ostatním účastníkům trhu známy, a tím narušuje tržní rovnováhu a získává nekalým způsobem tržní výhodu. V dané chvíli poškozují všechny své partnery na trhu.

Příklad představuje podnikatel, který jako jednatel obchodní společnosti uzavíral obchodní smlouvy na shodné zboží pro obchodní společnosti i pro svoji vlastní firmu. V konečném důsledku svoji firmu zvýhodňoval tím, že na ni převáděl množstevní slevy, které získával za množství objednané obchodní společností. Vzhledem ke skutečnosti, že touto činností pro svoji společnost získal prospěch větší než 5 mil. Kč, hrozil mu trest odnětí svobody na 5 až 12 let.²⁶

Trestní zákon	Obchodní zákoník
<p>§ 128 a - c - Pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě</p> <p>(1) Kdo v souvislosti s veřejnou soutěží nebo veřejnou dražbou v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch zjedná některému soutěžiteli nebo účastníku dražby přednost nebo výhodnější podmínky na úkor jiných soutěžitelů, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.</p> <p>(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, jestliže</p> <p>a) spáchá čin uvedený v odstavci 1 jako vyhlášovatel nebo pořadatel veřejné soutěže nebo veřejné dražby, člen privatizační komise, licitátor nebo jako člen organizované skupiny,</p> <p>b) způsobí takovým činem značnou škodu nebo pro jiného získá značný prospěch.</p> <p>(3) Stejně jako v odstavci 2 bude potrestán,</p>	<p>Obchodní veřejná soutěž</p> <p>§281</p> <p>Kdo vyhlásí neurčitým osobám soutěž (dále jen "vyhlášovatel") o nejvhodnější návrh na uzavření smlouvy (obchodní veřejná soutěž), činí tím výzvu k podávání návrhů na uzavření smlouvy (dále jen "návrh").</p> <p>§282</p> <p>(1) K vyhlášení veřejné obchodní soutěže (dále jen "soutěž") se vyžaduje, aby byly písemně obecným způsobem vymezeny předměty požadovaného závazku a zásady ostatního obsahu zamýšlené smlouvy, na němž navrhovatel trvá, určen způsob podávání návrhů, stanovena lhůta, do které lze návrhy podávat, a lhůta pro oznámení vybraného návrhu (dále jen "podmínky soutěže").</p> <p>(2) Obsah podmínek soutěže musí být vhodným způsobem uveřejněn.</p>

²⁶ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

<p>kdo za okolností uvedených v odstavci 1 žádá, přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch.</p> <p>§ 128 b</p> <p>Kdo se dopustí pletich v souvislosti s veřejnou soutěží tím, že:</p> <p>a) lstí nebo pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy přiměje jiného, aby se zdržel účasti v soutěži,</p> <p>b) jinému poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží účasti v soutěži, nebo</p> <p>c) žádá nebo přijme majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží účasti v soutěži, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.</p> <p>§ 128 c</p> <p>Kdo se dopustí pletich při veřejné dražbě věci tím, že</p> <p>a) lstí nebo pohrůzkou násilí nebo jiné těžké újmy přiměje jiného, aby se zdržel účasti na podávání návrhů při dražbě,</p> <p>b) jinému poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží podávání návrhů při dražbě, nebo</p> <p>c) žádá nebo přijme majetkový nebo jiný prospěch za to, že se zdrží podávání návrhů při dražbě, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.</p>	<p>§283</p> <p>Vyhlašovatel nemůže uveřejněné podmínky soutěže měnit nebo soutěž zrušit, ledaže si toto právo v uveřejněných podmínkách soutěže vyhradil a změnu nebo zrušení uveřejnil způsobem, kterým vyhlásil podmínky soutěže.</p> <p>§284</p> <p>(1) Návrh lze zahrnout do soutěže, jen když jeho obsah odpovídá uveřejněným podmínkám soutěže. Od podmínek soutěže se návrh může odchýlit jen v rozsahu, který podmínky soutěže připouštějí.</p> <p>(2) Do soutěže nelze zahrnout návrh, který byl předložen po lhůtě stanovené v podmínkách soutěže.</p> <p>(3) Navrhovatelé mají nárok na náhradu nákladů spojených s účastí na soutěži, jen když jim toto právo přiznávají podmínky soutěže.</p> <p>§285</p> <p>(1) Předložený návrh nelze odvolat po uplynutí lhůty stanovené v podmínkách soutěže pro předkládání návrhů, ledaže podmínky soutěže přiznávají navrhovatelům právo návrh odvolat i po uplynutí této lhůty. Podmínky soutěže mohou stanovit, že návrh nelze odvolat již po jeho předložení.</p> <p>(2) Návrh lze měnit nebo doplňovat jen v době, kdy podle odstavce 1 lze návrh odvolat, ledaže jde pouze o opravu chyb vzniklých při vyhotovování návrhu a podmínky soutěže tuto opravu nevyklučují.</p>
--	---

Jak vyplývá ze všech ustanovení týkajících se pletich při výběrové řízení či veřejné dražbě, je trestná celá řada různých způsobů, jak by se daly výsledky výběrového řízení či veřejné dražby zmanipulovat. Viditelně je trestným činem jakékoliv uplácení či donucení účastníků řízení či dražby, aby měnili svoje zájmy při účasti nebo ovlivňovali průběh řízení či dražby.

Jako příklad lze uvést předem dohodnutý průběh dražby, kdy se několik subjektů dohodne, že zmaří první dražbu a při opakované dražbě tak dražený majetek získá za nižší vyvolávací cenu, díky tomu, že ostatní subjekty za úplatu z dražby odstoupí a vydražitelem se stane organizující subjekt.²⁷

Trestní zákon	Obchodní zákoník
<p>§ 129 Vystavení nepravdivého potvrzení</p> <p>Kdo jménem banky nebo jiné právnické osoby oprávněné k provozování finanční činnosti podle zvláštního zákona nebo jako auditor vystaví jinému nepravdivé potvrzení o jeho finanční situaci nebo majetkových poměrech, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.</p>	<p>Účetnictví podnikatelů</p> <p>§39</p> <p>(1) Obchodní společnosti a družstva musí mít účetní závěrku i výroční zprávu ověřenu auditorem podle tohoto zákona nebo podle zvláštního právního předpisu.</p> <p>(2) Podnikatel je povinen připravit a poskytnout auditorovi všechny účetní záznamy a vysvětlení potřebná k ověřování podle odstavce 1.</p> <p>(3) Náklady spojené s auditorskou činností hradí podnikatel, jehož účetní závěrka se ověřuje.</p>

Uvedená podstata trestného činu je zaměřena zejména na činnost auditorů. V případě, že auditor potvrdí nepravdivou informaci o stavu majetku, vystavuje se trestnímu stíhání nejen za trestný čin vystavení nepravdivého potvrzení, ale i pro trestný čin zkreslování údajů o stavu hospodaření.

Jako příklad tohoto trestného jednání lze uvést počínání auditorky, která kryla machinace v několika propojených firmách, které vzájemnou fakturací fiktivních služeb snižovaly své

²⁷ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

daňové základy a přesouvaly mezi sebou peněžní prostředky. Tím, že auditorka kryla tuto činnost, dopouštěla se trestního činu.²⁸

4.3 Trestné činy proti měně a trestné činy daňové

Značná část trestných činů zařazených do této skupiny nesouvisí přímo s podnikatelskou činností, proto zde zmíníme pouze znění vybraných důležitých ustanovení trestního zákona a podrobněji budou rozebrány pouze ty, které mají úzkou souvislost s běžnou podnikatelskou činností. Do běžné podnikatelské činnosti například rozhodně nepatří činnosti naplňující následující paragrafy o padělání a pozměňování peněz, výrobě padělatelského náčiní, ohrožování oběhu tuzemských peněz či padělání a pozměňování známek.

Trestní zákon	Vyhláška ministerstva financí o kolkových známkách
<p>§ 145a - Padělání a pozměňování nálepek k označení zboží nebo předmětů dokazujících splnění poplatkové povinnosti</p> <p>(1) Kdo padělá nebo pozmění nálepky k označení zboží pro daňové účely nebo jiné předměty vydávané státním orgánem nebo jím zmocněnou právnickou osobou jako doklad o splnění poplatkové povinnosti v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, nebo kdo takové nálepky nebo předměty uvádí do oběhu nebo jich užije jako pravých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.</p> <p>(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,</p>	<p>Kolkové známky jsou ceniny vydávané podle vyhlášky 192/1993. Prostřednictvím těchto známek lze platit v určitých případech daně, poplatky či jiné platby.</p>

²⁸ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

<p>a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve značném rozsahu,</p> <p>b) získá-li takovým činem značný prospěch.</p>	
--	--

V praxi se jedná o případy, kdy pachatelé padělají kolky označující například cigarety.

<p>Trestní zákon</p>	<p>Zákon o daních z příjmů 586/1992 Sb.</p> <p>Zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti 589/1992 Sb.</p> <p>Zákon o pojistném na zdravotní pojištění 592/1992 Sb.</p> <p>Zákon o veřejném zdravotním pojištění 48/1997 Sb.</p>
<p>§ 147 Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti</p> <p>(1) Kdo jako plátce ve větším rozsahu nesplní svoji zákonnou povinnost za poplatníka odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění nebo příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem.</p> <p>(2) Odnětím svobody na jeden rok až osm let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 prospěch velkého rozsahu.</p>	<p>Zaměstnavatel jako plátce daně je povinen srážet zálohu na daň zaměstnanci jako poplatníkovi daně a odvádět ji za něj příslušnému správci daně.</p> <p>Pojistným na sociální zabezpečení je povinná platba určená k financování potřeb sociálního zabezpečení a zahrnuje pojistné na důchodové zabezpečení a pojistné na nemocenské pojištění.</p> <p>Zaměstnavatel je také povinen platit příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Výše těchto plateb je určena procentní sazbou z vyměřovacího základu za rozhodné období, přičemž pojistné včetně příspěvku z něj odvádí jeho zaměstnavatel.</p>

<p>§ 147a - Zvláštní ustanovení o účinné lítosti</p> <p>Trestnost neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (§ 147) zaniká, jestliže pachatel svou povinnost dodatečně splnil dříve, než soud prvního stupně počal vyhlašovat rozsudek.</p>	<p>Pojistné na zdravotní pojištění je povinná platba určená k financování potřeb poskytované zdravotní péče. Výše pojistného je stanovena procentní sazbou, tu část pojistného, kterou je povinen platit zaměstnanec, je zaměstnavatel povinen mu srazit ze mzdy nebo platu a odvést ji za zaměstnance.</p>
---	---

Z uvedeného zmírnění (účinné lítosti) je zcela nepochybné, že v tomto případě dává stát přednost získání dlužných prostředků na dani či pojistném před potrestáním plátce. Dokonce je možné, aby svoji povinnost subjekt splnil do okamžiku, než soud prvního stupně počne vyhlašovat rozsudek. To znamená, že na to má velmi dlouhou dobu celého vyšetřování i soudního řízení.

Je zřejmé, že výše uvedený trestný čin je často páchan v obchodních společnostech. Jak jsme si již vysvětlili, nelze pro trestný čin stíhat právnickou osobu. Z tohoto důvodu jsou stíháni členové statutárních orgánů a odpovědní pracovníci.

Příkladů na trestný čin nedovedení daně by bylo možné uvádět stovky různých příkladů. Stačí se pouze podívat na dlouhé seznamy dlužníků pojistného, mezi kterými lze nalézt i celou řadu fungujících státních podniků.

Trestní zákon	Zákon o správě daní a poplatků
<p>§ 148 Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby</p> <p>(1) Kdo ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, pojistné na sociální zabezpečení nebo zdravotní pojištění, poplatek nebo jinou jim podobnou povinnou platbu, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta</p>	<p>Příkladem daní, jejichž krácením se můžeme dopustit trestného činu je hodně. Namátkou můžeme zmínit:</p> <p>DPH (588/1992 Sb.) Daň z příjmů (586/1992 Sb.) Daně spotřební (587/1992 Sb.)</p>

<p>nebo peněžitým trestem.</p> <p>(2) Stejně bude potrestán, kdo vyláká výhodu na některé z povinných plateb uvedených v odstavci 1.</p> <p>(3) Odnětím svobody na jeden rok až osm let bude pachatel potrestán,</p> <p>a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 nejméně se dvěma osobami,</p> <p>b) poruší-li k usnadnění takového činu úřední uzávěru, nebo</p> <p>c) způsobí-li takovým činem značnou škodu.</p> <p>(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.</p>	<p>Daň z nemovitosti (338/1992 Sb.)</p> <p>Daň silniční (16/1993 Sb.)</p> <p>Daň z dědictví, darování a převodu nemovitostí (357/1992 Sb.)</p>
--	---

Jak vyplývá ze znění tohoto ustanovení, stává se zkrácení daně či jiné povinné platby trestným činem za předpokladu, že subjekt zkrátí tuto platbu v rozsahu větším než 50 tis. Kč. Stejně tak je trestné i neoprávněné uplatnění výhody z povinných plateb, tzn. slevy, osvobození či neoprávněné odpočitatelné položky.

Příkladem může být drobný podnikatel, který na základě zfalšovaných lékařských potvrzení uplatňoval snížení daně z příjmů za zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností. Vzhledem k tomu, že celkově tak získal výhodu větší než 500 tis. Kč, hrozilo mu odnětí svobody na jeden rok až osm let.²⁹

<p>Trestní zákon</p> <p>§ 148a Porušení předpisů o nálepkách k označení zboží</p> <p>(1) Kdo s nálepkami k označení zboží pro daňové účely nakládá v rozporu s právním předpisem v úmyslu způsobit jinému škodu</p>	<p>Zákon O spotřebních daních 587/1992 Sb.</p> <p>Značení některých tabákových výrobků</p> <p>§ 40c</p> <p>(1) Cigarety, doutníky a cigarillos v tuzemsku vyrobené nebo do tuzemska</p>
---	---

²⁹ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

<p>nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, nebo kdo v rozporu s právním předpisem uvádí do oběhu zboží bez nálepek k jeho označení pro daňové účely, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem.</p> <p>(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,</p> <p>a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nejméně se dvěma osobami, nebo</p> <p>b) získá-li takovým činem značný prospěch.</p> <p>(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 prospěch velkého rozsahu.</p>	<p>dovezené musí být značeny tabákovou nálepkou.</p>
---	--

Tento trestný čin opět úzce souvisí s označováním zboží při daňovém řízení. V daném případě nemusí jít nutně jen o kolky. Existuje zde i souvislost s označováním například tekutých produktů.

Příkladem mohou být opět kolky k označování cigaret, ale i označování zboží v kauzách s lehkými topnými oleji, které se odehrávaly v minulosti.

<p>Trestní zákon</p> <p>§ 148b Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení</p> <p>(1) Kdo nesplní svoji zákonnou oznamovací povinnost vůči správci daně a ohrozí tak ve větším rozsahu řádné a včasné vyměření daně jinému nebo její vymáhání, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.</p> <p>(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let</p>	<p>Zákon o správě daní a poplatků 337/1992 Sb.</p> <p>§ 34 Součinnost třetích osob</p> <p>Součinnost správci daně poskytují:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ státní orgány a orgány územních samosprávných celků, ➤ státní kontrolní orgány, ➤ orgány sociálního zabezpečení, ➤ zdravotní pojišťovny, ➤ úřady práce, ➤ statistické orgány,
--	--

bude pachatel potrestán, způsobí-li takovým činem značnou škodu.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ banky ➤ pojišťovny, ➤ nejvyšší kontrolní úřad aj.
--	---

V daném případě je trestnost nesplnění oznamovací povinnosti omezena překročením hranice 50 tis. Kč.

4.4 Trestné činy proti předpisům o nekalé soutěži, ochranných známkách, chráněných vzorech a vynálezech a proti autorskému právu, proti právům souvisejícím s právem autorským a proti právům k databázi

Trestní zákon	Obchodní zákoník
<p>§ 149 Nekalá soutěž</p> <p>Kdo jednáním, které je v rozporu s předpisy upravujícími soutěž v hospodářském styku nebo se zvyklostmi soutěže, poškodí dobrou pověst nebo ohrozí chod nebo rozvoj podniku soutěžitele, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.</p>	<p style="text-align: center;">Nekalá soutěž</p> <p>§44</p> <p>(1) Nekalou soutěží je jednání v hospodářské soutěži, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a je způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. Nekalá soutěž se zakazuje.</p> <p>(2) Nekalou soutěží podle odstavce 1 je zejména:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) klamavá reklama, b) klamavé označování zboží a služeb, c) vyvolávání nebezpečí záměny, d) parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele, e) podplácení, f) zlehčování, g) srovnávací reklama, h) porušování obchodního tajemství, i) ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí.

Způsobů, jak lze porušit pravidla hospodářské soutěže je celá řada. Pokud v důsledku tohoto jednání dojde k ohrožení pověsti, chodu nebo rozvoje podniku konkurenčního soutěžitele, stává se takové jednání trestným činem.

Příkladem může být nekalá soutěžní činnost firmy, která se rozhodla konkurenta zničit prostřednictvím pomluvy u jeho odběratelů. Daná firma rozeslala zahraničním odběratelům svého konkurenta dopisy, v nichž upozorňovala na finanční problémy konkurenční firmy a možnost ohrožení kvality dodávaných zakázek. V důsledku tohoto jednání došlo k poškození dobrého jména firmy a došlo i k ohrožení chodu firmy, protože v návaznosti na uváděné skutečnosti došlo k ukončení spolupráce s některými odběrateli.³⁰

Trestní zákon	Obchodní zákoník
<p>§ 150 Porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu</p> <p>(1) Kdo doveze, vyveze nebo uvede do oběhu výrobky nebo služby neoprávněně označované ochrannou známkou, k níž přísluší výhradní právo jinému, nebo známkou snadno s ní zaměnitelnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.</p> <p>(2) Stejně bude potrestán, kdo</p> <p>a) neoprávněně užívá obchodní jméno nebo jakékoliv označení s ním zaměnitelné, nebo</p> <p>b) uvede do oběhu výrobky neoprávněně opatřené označením původu, k němuž přísluší výhradní právo jinému, nebo označením původu snadno s ním zaměnitelným.</p>	<p>Klamavé označení zboží a služeb</p> <p>§46</p> <p>(1) Klamavým označením zboží a služeb je každé označení, které je způsobilé vyvolat v hospodářském styku mylnou domněnku, že jím označené zboží nebo služby pocházejí z určitého státu, určité oblasti či místa nebo od určitého výrobce anebo, že vykazují zvláštní charakteristické znaky nebo zvláštní jakost. Nerozhodné je, zda označení bylo uvedeno bezprostředně na zboží, obalech, obchodních písemnostech apod. Rovněž je nerozhodné, zda ke klamavému označení došlo přímo nebo nepřímo a jakým prostředkem se tak stalo.</p> <p>(2) Klamavým označením je i takové nesprávné označení zboží nebo služeb, k němuž je připojen dodatek sloužící k odlišení od pravého původu, jako výrazy "druh", "typ", "způsob" a označení je přesto</p>

³⁰ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

	<p>způsobilé vyvolat o původu nebo povaze zboží či služeb mylnou domněnku.</p> <p>(3) Klamavým označením není uvedení názvu, který se v hospodářském styku již všeobecně vžil jako údaj sloužící k označování druhu nebo jakosti zboží, ledaže by k němu byl připojen dodatek způsobilý klamat o původu, jako například "pravý", "původní" apod.</p>
--	--

Příklad najdeme v každodenní realitě tržnic, kde je prodáváno zboží z východu. Značná část těchto výrobků porušuje ochranné známky světově známých firem. Dalšími příklady jsou trvale se táhnoucí mezinárodní spory o užívání značky Budvar – Budweisser nebo spory o používání ochranné známky Jan Becher – Becherovka.³¹

Trestní zákon	Obchodní zákoník
<p>§ 151 Porušování průmyslových práv</p> <p>Kdo neoprávněně zasáhne do práv k chráněnému vynálezu, průmyslovému vzoru, užitému vzoru nebo topografii polovodičového výrobku, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.</p> <p>§ 152 Porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi</p> <p>(1) Kdo neoprávněně zasáhne do zákonem chráněných práv k autorskému dílu,</p>	<p>Vyvolání nebezpečí záměny</p> <p>§47</p> <p>Vyvolání nebezpečí záměny je:</p> <p>a) užití firmy nebo názvu osoby nebo zvláštního označení podniku užívaného již po právu jiným soutěžitelem,</p> <p>b) užití zvláštních označení podniku nebo zvláštních označení či úpravy výrobků, výkonů anebo obchodních materiálů podniku, které v zákaznických kruzích platí pro určitý podnik nebo závod za příznačné (např. i označení obalů, tiskopisů, katalogů, reklamních prostředků),</p> <p>c) napodobení cizích výrobků, jejich obalů nebo výkonů, ledaže by šlo o napodobení v prvcích, které jsou již z povahy výrobku</p>

³¹ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

<p>uměleckému výkonu, zvukovému či zvukově obrazovému záznamu, rozhlasovému nebo televiznímu vysílání nebo databázi, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.</p> <p>(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán,</p> <p>a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch, nebo</p> <p>b) dopustí-li se takového činu ve značném rozsahu.</p>	<p>funkčně, technicky nebo esteticky předurčeny, a napodobitel učinil veškerá opatření, která od něho lze požadovat, aby nebezpečí záměny vyloučil nebo alespoň podstatně omezil, pokud jsou tato jednání způsobilá vyvolat nebezpečí záměny nebo klamnou představu o spojení s podnikem, firmou, zvláštním označením nebo výrobky anebo výkony jiného soutěžitele.</p>
--	---

Příkladů porušování autorského práva se u nás děje stále velmi mnoho. Povědomí o přístupu k duševnímu vlastnictví je v našich podmínkách poměrně malé. Mezi nejzávažnější příklady patří počítačové pirátství, kopírování hudebních a multimediálních nosičů apod.

4.5 Trestné činy proti majetku

Trestné činy proti majetku se ve členění podle trestního zákona již neřadí mezi hospodářské trestné činy. Přesto mezi nimi můžeme najít celou řadu činů, se kterými se můžeme při běžné podnikatelské činnosti zcela běžně setkat. Pro doplnění přehledu ekonomické trestné činnosti jsme z těchto trestných činů vybrali následující skutkové podstaty:

- zpronevěra,
- podvod (úvěrový, pojistný),
- lichva,
- porušování povinností při správě cizího majetku,
- poškozování věřitele,
- zvýhodňování věřitele,
- pletichy při konkurzním a vyrovnacím řízení.

Trestní zákon	Obchodní zákoník
<p>§ 248 Zpronevěra</p> <p>(1) Kdo si přisvojí cizí věc, která mu byla svěřena, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.</p> <p>(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu nikoli malou.</p> <p>(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,</p> <p>a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako osoba, která má zvlášť uloženu povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo</p> <p>b) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny, nebo</p> <p>c) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.</p> <p>(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.</p>	<p>Obchodní firma</p> <p>§12</p> <p>(1) Kdo byl dotčen na svých právech neoprávněným užíváním firmy, může se proti neoprávněnému uživateli domáhat, aby se takového jednání zdržel a odstranil závadný stav. Dále může požadovat vydání bezdůvodného obohacení a přiměřené zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích.</p> <p>(2) Byla-li neoprávněným užíváním firmy způsobena škoda, lze se její náhrady domáhat podle tohoto zákona.</p>

Jako příklad takového jednání můžeme uvést příklad obchodního zástupce firmy, který měl na starosti jednu z provozoven a zajišťoval její veškerou obchodní činnost. Prováděl nákupy zboží a zároveň jejich další prodej. Značná část obchodů probíhala i se zahraničím. Obchodní zástupce měl zároveň hmotnou odpovědnost za veškeré prostředky patřící dané provozovně. Po

určité období došlo v provozovně ke kontrole a byl zjištěn významný schodek prostředků v zahraniční měně.³²

Trestní zákon	Obchodní zákoník
<p>§ 250 Podvod</p> <p>(1) Kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.</p> <p>(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu nikoli malou.</p> <p>(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,</p> <p>a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo</p> <p>b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.</p> <p>(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.</p>	<p>Jednání o uzavření smlouvy</p> <p>§271</p> <p>Jestliže si strany při jednání o uzavření smlouvy navzájem poskytnou informace označené jako důvěrné, nesmí strana, které byly tyto informace poskytnuty, je prozradit třetí osobě a ani je použít v rozporu s jejich účelem pro své potřeby, a to bez ohledu na to, zda dojde k uzavření smlouvy, či nikoli. Kdo poruší tuto povinnost, je povinen k náhradě škody.</p> <p>§272</p> <p>1) Smlouva vyžaduje k platnosti písemnou formu pouze v případech stanovených v tomto zákoně nebo když alespoň jedna strana při jednání o uzavření smlouvy projeví vůli, aby smlouva byla uzavřena v písemné formě.</p> <p>(2) Obsahuje-li písemně uzavřená smlouva ustanovení, že může být měněna nebo zrušena pouze dohodou stran v písemné formě, může být smlouva měněna nebo zrušena pouze písemně.</p>

Důležitým faktorem při stanovování trestnosti podvodu je celková způsobená škoda. Trestným činem se stává již v okamžiku, kdy úmyslně svým výše popsaným jednáním či nejednáním způsobí na cizím majetku škodu vyšší než 5 tis. Kč.

³² http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

Pojistný podvod (§ 250a)

- (1) Kdo při sjednávání pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z takové smlouvy uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem nebo propadnutím věci.
- (2) Stejně bude potrestán, kdo úmyslně vyvolá pojistnou událost, nebo kdo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje v úmyslu zvýšit vzniklou škodu.
- (3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku škodu nikoliv malou.
- (4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
 - a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,
 - b) způsobí-li takovým činem na cizím majetku značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.
- (5) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 na cizím majetku škodu velkého rozsahu.

Velmi dobrým příkladem pojistného podvodu může být příklad organizované skupiny 3 příslušníků Policie ČR a jednoho likvidátora pojišťovny. Spřízněná osoba, pojištěná u dané pojišťovny nahlásila fiktivní dopravní nehodu. Příslušníci Policie ČR k této nehodě sepsali protokol a dle možností ji i opatřili fotodokumentací z nějaké starší nehody. Likvidátor pak tuto škodu v pojišťovně legálně vyřídil, doplnil fotodokumentaci v případě, že chyběla, a dal pokyn k vyplacení pojistného plnění. Výše pojistného plnění se nijak nevymykala běžnému průměru a díky tomu nebyla v první fázi odhalena. Během krátkého období způsobila skupina pojišťovně škodu v řádech milionů korun. K jejímu odhalení došlo na základě rozborů pojistných plnění, které pojišťovna prováděla jako další krok kontrolního procesu. Likvidátor i příslušníci Policie ČR byli odsouzeni k trestům od 3 do 5 let a k zákazům činnosti v rozsahu od 5 do 10 let.³³

Úvěrový podvod (§ 250b)

- (1) Kdo při sjednávání úvěrové smlouvy či v žádosti o poskytnutí subvence nebo dotace uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

³³ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

- (2) Stejně bude potrestán, kdo bez souhlasu věřitele nebo jiné oprávněné osoby použije úvěr, subvenci nebo dotaci na jiný než určený účel.
- (3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu nikoliv malou.
- (4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,
- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, nebo
- b) způsobí-li takovým činem značnou škodu nebo jiný zvlášť závažný následek.
- (5) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.

Jako příklad úvěrového podvodu můžeme uvést jednoho „drobného podnikatele“, který provozoval úspěšnou autodopravu. Rozhodl se získat prostředky pro rozvoj firmy a zároveň si usmyslel, že si také přilepší soukromě. Během velmi krátkého období několika dnů uzavřel 5 úvěrových smluv s různými bankami a jako zajištění ve všech případech použil stejného majetku. Dříve, než banky stačily zareagovat, stačil svoji firmu prodat tzv. „bílému koni“ a s prostředky z úvěrů odcestovat za hranice. Po delším pátrání byl z Itálie předán zpět k trestnímu stíhání a v konečné fázi byl odsouzen k trestu osmi let vězení za to, že svojí trestnou činností způsobil škodu velkého rozsahu, tj. vyšší než 5 mil. Kč. Zároveň mu byla uložena povinnost úhrady škody.³⁴

Trestní zákoník	Obchodní zákoník
<p>§ 253 Lichva</p> <p>(1) Kdo zneužívá něčí tísně, nezkušenosti nebo rozumové slabosti nebo něčího rozrušení, dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru, nebo kdo takovou pohledávku uplatní nebo v úmyslu uplatnit ji na sebe převede, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.</p> <p>(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět</p>	<p>Smlouva o úvěru</p> <p>§497</p> <p>Smlouvou o úvěru se zavazuje věřitel, že na požádání dlužníka poskytne v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a dlužník se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky.</p> <p>§498</p> <p>Strany mohou určit peněžní prostředky, jež jsou předmětem smlouvy, i v jiné než české měně, pokud to není v rozporu s devizovými</p>

³⁴ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

<p>let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 značný prospěch.</p>	<p>předpisy. Pokud se strany nedohodnou jinak, je dlužník povinen vrátit peněžní prostředky v měně, v níž mu byly poskytnuty, a v téže měně platit úroky.</p> <p>§499</p> <p>Za sjednání závazku věřitele poskytnout na požádání peněžní prostředky lze sjednat úplatu, jestliže poskytování úvěru je předmětem podnikání věřitele.</p>
---	---

Tento trestný čin je velmi těžce postižitelným, protože v době výrazné smluvní volnosti se jen velmi těžce prokazuje zmíněný „hrubý nepoměr“ plnění. Není totiž nijak výjimečný úrok, který dosahuje několikanásobků úroků na bankovním trhu a stále se nejedná o lichvu.

Příkladem může být celá řada společností nabízejících krátkodobé financování, zejména pro fyzické osoby. Tyto společnosti nabízejí klientům peníze za podmínek balancujících na hranici lichvy. Není totiž nijak neobvyklý úrok, který se blíží i ke 100 % p. a.³⁵

Trestní zákon	Občanský a obchodní zákoník
<p>Porušování povinnosti při správě cizího majetku § 255</p> <p>(1) Kdo jinému způsobí škodu nikoli malou tím, že poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.</p> <p>(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán</p> <p>a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako osoba, která má zvlášť uloženu povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo</p>	<p>Občanský zákoník (věci a práva)</p> <p>§118</p> <p>(1) Předmětem občanskoprávních vztahů jsou věci, a pokud to jejich povaha připouští, práva nebo jiné majetkové hodnoty.</p> <p>(2) Předmětem občanskoprávních vztahů mohou být též byty nebo nebytové prostory.</p> <p>Obchodní zákoník</p> <p>§6</p> <p>(1) Obchodním majetkem podnikatele, který je fyzickou osobou, se pro účely tohoto zákona rozumí majetek (věci, pohledávky a</p>

³⁵ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

<p>b) způsobí-li takovým činem značnou škodu.</p> <p>(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.</p> <p>§ 255a</p> <p>(1) Kdo z vědomé nedbalosti jinému způsobí značnou škodu tím, že poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou důležitou povinnost při opatrování nebo správě cizího majetku, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.</p> <p>(2) Odnětím svobody až na tři roky bude pachatel potrestán,</p> <p>a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného, nebo</p> <p>b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.</p>	<p>jiná práva a penězi ocenitelné jiné hodnoty), který patří podnikateli a slouží nebo je určen k jeho podnikání. Obchodním majetkem podnikatele, který je právnickou osobou, se rozumí veškerý jeho majetek.</p> <p>Cizí věc má určitá osoba povinnost opatrovat buď ze zákona nebo ze smlouvy. Ze zákona má uloženou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek řada osob, z nichž pro oblast podnikatelských aktivit lze zmínit zejména:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ člena statutárního orgánu obchodní společnosti ve vztahu k majetku této společnosti (§66 odst. 2, §567, §570 ObchZ), ➤ správce konkurzní podstaty, ➤ zvláštního správce a zástupce správce v řízení o konkursu ve vztahu k majetku úpadce (§ 8,9 zákona 328/1991 Sb. o konkurzu a vyrovnání) ➤ vyrovnávacího správce řízení o vyrovnání (§ 50 odst.3a, 4 téhož zákona), ➤ nuceného správce podle § 37d zákona 248/1992 Sb. o investičních společnostech a investičních fondech, ➤ státní či samosprávný úředník, jehož nedbalostí vznikne například škoda na majetku státu či obce.
--	---

	<p>Ze smlouvy mají povinnost opatrovat cizí věc zejména advokáti, notáři, prokuristé,</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ schovatelé ve vztahu k předané movité věci uložené u něj podle smlouvy o úschově (§747 ObčZ), ➤ nájemce ve vztahu k pronajaté věci (§670 ObčZ), ➤ zakladatel obchodní společnosti pověřený ve smlouvě o založení společnosti, který má spravovat splacení vkladů do doby zápisu do obchodního rejstříku (§60), ➤ zaměstnanec, jemuž vyplývá povinnost opatrovat cizí majetek z pracovní smlouvy.
--	---

Uvedené definice trestného činu porušování povinností při správě cizího majetku zahrnují celou řadu různorodých činností, kterými lze způsobit újmu na cizím majetku, který byl dotyčné osobě svěřen.

Jako příklad za všechny si uvedeme počínání jednoho předsedy stavebního bytového družstva, který po převzetí moci nad majetkem družstva přestal umožňovat kontrolu hospodaření družstva družstevníky, prováděl výhradní dispozice s majetkem družstva, rozprodával majetek, najímal svoje lidi a vyplácel jim nadhodnocené odměny, sám sobě vyplácel odměny v řádech statisíců. Svým postupem postupně přivedl družstvo až do fáze konkurzního řízení. Mezi trestné činy, které během svého působení provedl, patří i porušování povinností při správě cizího majetku.³⁶

³⁶ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

Trestní zákon	Obchodní zákoník
<p>§ 256 Poškození věřitele</p> <p>(1) Kdo i jen částečně zmaří uspokojení svého věřitele tím, že</p> <p>a) zničí, poškodí, zatají, zcizí, učiní neupotřebitelnou nebo odstraní část svého majetku,</p> <p>b) předstírá nebo uzná neexistující právo nebo závazek,</p> <p>c) svůj majetek zdánlivě zmenšuje, nebo</p> <p>d) v řízení před soudem odmítne splnit zákonnou povinnost učinit prohlášení o svém majetku nebo o majetku právnické osoby, za kterou je oprávněn jednat, nebo v takovém prohlášení uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.</p> <p>(2) Stejně bude potrestán, kdo i jen částečně zmaří uspokojení věřitele jiné osoby tím, že</p> <p>a) zničí, poškodí, zatají, zcizí nebo odstraní část majetku dlužníka, nebo</p> <p>b) k majetku dlužníka uplatní neexistující právo nebo pohledávku.</p> <p>(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu.</p> <p>(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.</p>	<p>Ochrana věřitelů a odpovědnost za škodu při změně právní formy</p> <p>§69f</p> <p>(1) Věřitelé společnosti, která změnila svou právní formu, kteří přihlásí své pohledávky do 6 měsíců ode dne, kdy se zápis změny právní formy do obchodního rejstříku stal účinným vůči třetím osobám, mohou požadovat poskytnutí dostatečné jistoty, nemohou-li požadovat uspokojení svých pohledávek a zhorší-li se v důsledku změny právní formy dobytnost jejich pohledávek.</p> <p>Jestliže věřitel prokáže, že se v důsledku změny právní formy podstatným způsobem sníží dobytnost jeho pohledávky, je oprávněn požadovat poskytnutí dostatečné jistoty ještě před zápisem změny právní formy do obchodního rejstříku.</p> <p>Nedojde-li mezi věřitelem a společností k dohodě o způsobu zajištění pohledávky, rozhodne o zajištění soud s ohledem na druh a výši pohledávky.</p> <p>Právo na poskytnutí jistoty nemají věřitelé ve vztahu k pohledávkám, ke kterým jim přísluší právo na přednostní nebo oddělené uspokojení v konkursu, nebo k pohledávkám, jež vznikly až po dni, v němž se stal zápis</p>

<p>§ 256a - Zvýhodňování věřitele</p> <p>(1) Kdo jako dlužník, který není schopen plnit své splatné závazky, zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého věřitele tím, že zvýhodní jiného věřitele, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.</p> <p>(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 značnou škodu.</p> <p>(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.</p>	<p>změny právní formy do obchodního rejstříku účinný vůči třetím osobám.</p>
---	--

Jako příklad poškozování věřitele můžeme uvést podnikatele, který jako vlastník společnosti získal prostředky na rozvoj svého podnikání od zahraničního partnera. Část závazků byla řádně splacena z činnosti společnosti. V následujícím období se však podnikatel se svým partnerem nepohodl a přestal závazky splácet. Zároveň učinil kroky k tomu, aby převedl veškerý majetek svůj na cizí osoby a majetek původní společnosti vložil do jiných subjektů. V majetku jeho a společnosti tak zůstaly obtížně zpeněžitelné podíly v jiných společnostech, které již nebyly ovšem kryty potřebným majetkem a zároveň zůstaly pohledávky s pochybnou mírou dobytosti. Tímto počínáním se tak dopustil trestného činu poškozování věřitele.

Jako příklad trestné činu zvýhodňování věřitele může posloužit postup jednatele společnosti s ručením omezeným, která se ocitla v druhotné platební neschopnosti. Tento jednatel se ovšem rozhodl, že se na této situaci přiživí na úkor společnosti a také svých společníků. Za provizi v rozsahu 5 až 20 % pohledávky upřednostňoval úhrady vybraných firem. Zdarma pak rovněž upřednostňoval platby dvěma firmám vlastněným jeho blízkými příbuznými. Rozdíl dob splatnosti faktury mezi jednotlivými věřiteli byl značný. Spřízněným a platicím subjektům bylo

hrazeno se zpožděním maximálně 2 až 3 měsíce. Ostatním subjektům bylo hrazeno se zpožděním cca 12 měsíců, nebo vůbec ne.³⁷

Trestní zákon	Zákon o konkurzu a vyrovnaní č. 328/1991 Sb.
<p>§ 256b - Pletichy při řízení konkursním a vyrovnacím</p> <p>(1) Kdo jako konkursní věřitel v souvislosti s hlasováním na schůzi věřitelů nebo v souvislosti s hlasováním o nuceném vyrovnání nebo jako věřitel v souvislosti s hlasováním při vyrovnacím jednání přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem.</p> <p>(2) Stejně bude potrestán, kdo věřiteli v souvislosti s hlasováním na schůzi věřitelů nebo v souvislosti s hlasováním o nuceném vyrovnání za souhlas s vyrovnáním poskytne, nabídne nebo slíbí majetkový nebo jiný prospěch.</p> <p>(3) Odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem bude potrestán, kdo jako vyrovnací správce, správce konkursní podstaty nebo člen věřitelského výboru v konkursu přijme nebo si dá slíbit pro sebe nebo jiného ke škodě věřitelů majetkový nebo jiný prospěch, který mu nepřísluší.</p> <p>(4) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1, 2 nebo 3 značnou škodu.</p>	<p>Schůze konkursních věřitelů a věřitelský výbor</p> <p>§ 10</p> <p>(1) Soud svolává schůzi konkursních věřitelů, je-li toho třeba pro zjištění jejich stanovisek potřebných pro další vedení konkursu, a řídí její jednání; na návrh správce nebo věřitelského výboru ji svolává vždy. Schůze konkursních věřitelů musí být oznámena vhodným způsobem s uvedením dne a předmětu jednání.</p> <p>§ 11</p> <p>(1) Pokud počet konkursních věřitelů přesahuje 50, jsou povinni ustavit věřitelský výbor. Při nižším počtu konkursních věřitelů mohou konkursní věřitelé zvolit namísto věřitelského výboru svého zástupce; ustanovení o oprávněních a povinnostech věřitelského výboru platí pro tohoto zástupce obdobně.</p> <p>(5) Věřitelský výbor volí ze svého středu předsedu a místopředsedu, dohlíží na činnost správce, průběžně schvaluje výši a správnost hotových výdajů správce a nákladů spojených s udržováním a správou podstaty a plní úkoly stanovené tímto zákonem nebo</p>

³⁷ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

<p>(5) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1, 2 nebo 3 škodu velkého rozsahu.</p>	<p>uložené mu soudem. Je oprávněn podávat soudu návrhy týkající se průběhu řízení.</p> <p>(7) Věřitelský výbor je povinen chránit společný zájem konkursních věřitelů; členové a náhradníci věřitelského výboru jsou povinni při výkonu své funkce postupovat s odbornou péčí a odpovídají za škodu vzniklou porušením povinností, které jim ukládá zákon nebo jim uloží soud.</p> <h3>Nucené vyrovnání</h3> <p>§ 38</p> <p>(1) Předpokladem potvrzení nuceného vyrovnání soudem je souhlas většiny konkursních věřitelů, na jednání přítomných nebo zastoupených, kteří včas přihlásili své pohledávky a jejichž hlasy představují více než tři čtvrtiny všech přihlášených pohledávek.</p> <p>(3) Hlasovat mohou jen ti oprávnění konkursní věřitelé, kteří jsou přítomni při jednání osobně nebo jsou zastoupeni. Hlasy konkursních věřitelů uplatněné jinak se neuznávají.</p> <h3>Vyrovnací jednání</h3> <p>§ 58</p> <p>(1) Věřitelé, kteří přihlásili své pohledávky včas, jsou oprávněni i před vyrovnacím jednáním podávat návrhy a prohlášení, jakož i hlasovat o vyrovnání. K opožděným přihláškám se při vyrovnacím jednání přihlédne, je-li možné je přezkoumat bez zbytečného odkladu.</p>
--	---

Trestná činnost v souvislosti s konkurzními řízeními je v poslední době předmětem celé řady úvah. Existují významné tlaky na změnu právní úpravy konkurzního řízení jako celku, díky které by došlo k úpravě postavení jednotlivých subjektů řízení. Jak vyplývá ze znění skutkových podstat tohoto trestného činu, může se pletich při konkurzním řízení dopustit konkurzní věřitel či jeho zástupce, správce konkurzní podstaty, ale i třetí osoba, která z důvodu jakéhokoliv zájmu se bude snažit ovlivňovat hlasování subjektů při jednání věřitelského výboru.

Jako příklad pletich při konkursním a vyrovnávacím řízení si uveďme hypotetickou situaci, kdy by správce konkurzní podstaty přijal úplatek od věřitele jako protihodnotu za uznání sporné pohledávky. Trestnost tohoto jednání je oboustranná, tzn. hrozí osobě, která úplatek nabízí i která ho přijme.

5 Statutární orgány a jejich odpovědnost

Kapitolu zaměřenou na statutární orgány a jejich odpovědnost bych označil jako klíčovou pro celou práci. Následující nám zodpoví otázku proč.

Obecné povědomí předpokládá, že vedení obchodní společnosti je spojeno s výhodami a osobním prospěchem. Málokdo si uvědomuje i odvrácenou stranu, totiž riziko vyplývající z odpovědnosti managerů.

Členové orgánů obchodních společností odpovídají osobně a neomezeně za škodu, kterou ve své funkci můžou způsobit. V sázce je osobní majetek manažerů, jejich nemovitosti, cennosti nebo úspory a to, i pokud se dopustí chyby neúmyslně či z nedbalosti.

Z výše uvedeného je zřejmé, že osoby v pozicích statutárních orgánů společností nepožívají pouze benefity, ale hrozí jim i reálná nebezpečí. Jednotlivci působící v orgánech společností rozhodují v zásadních otázkách směřování a fungování firem, případné škody tak bývají vysoké. Proto je nanejvýš žádoucí tato nebezpečí pojmenovat a nalézt cestu k jejich eliminaci.

5.1 Statutární orgány

Nejprve si statutární orgány definujme. Statutárním orgánem společnosti je ten, jehož k jednání jménem společnosti opravňuje zákon³⁸ a příslušný zakladatelský dokument společnosti:

- společenská nebo zakladatelská smlouva (má-li společnost více než jednoho zakladatele),
- zakladatelská listina (má-li společnost jediného zakladatele).

Pro jednotlivé obchodní společnosti se označení statutárních orgánů liší. Statutárním orgánem **veřejné obchodní společnosti** jsou všichni **společníci**. Společenská smlouva může stanovit, že statutárním orgánem jsou pouze někteří společníci nebo jen jeden společník.

³⁸ 513/1991 Sb., Obchodní zákoník

Statutárním orgánem **komanditní společnosti** jsou **komplementáři**, tedy společníci, kteří ručí za závazky společnosti celým svým majetkem. Pokud ze společenské smlouvy nevyplývá něco jiného, je každý komplementář oprávněn jednat jménem společnosti samostatně.

Statutárním orgánem **společnosti s ručením omezeným** je jeden nebo více **jednatelů**. Je-li jednatelů více, je oprávněn jednat jménem společnosti každý z nich samostatně, nestanoví-li společenská smlouva nebo stanovy jinak.

Statutárním orgánem **akciové společnosti** je **představenstvo**, které řídí činnost společnosti a jedná jejím jménem. Nevyplývá-li ze stanov něco jiného, za představenstvo jedná navenek jménem společnosti každý člen představenstva.³⁹

5.2 Povinnosti členů statutárních orgánů⁴⁰

Okruh právních povinností členů představenstva a jednatelů je široký. Dle obchodního zákoníku jednatelům náleží zejména:

- obchodní vedení společnosti,
- řádné vedení předepsané evidence a účetnictví,
- vést seznam společníků,
- informovat společníky o záležitostech společnosti a dodržovat zákaz konkurence.

Představenstvo pak zabezpečuje zejména:

- obchodní vedení společnosti včetně řádného vedení účetnictví společnosti,
- předkládá valné hromadě ke schválení účetní závěrky a návrh na rozdělení zisku nebo úhrady ztráty,
- předkládá valné hromadě zprávu o podnikatelské činnosti společnosti a o stavu jejího majetku.

Členové představenstva a jednatelé jsou povinni vykonávat svou působnost **s péčí řádného hospodáře** a zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení třetím osobám mohlo společnosti způsobit škodu. Přitom platí, že je-li sporné, zda

³⁹ <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/odpovednost-statutarniho-organu/1000833/#statutarni>

⁴⁰ Tamtéž

člen představenstva jednal s péčí řádného hospodáře, musí tento člen představenstva prokázat, že jednal s péčí řádného hospodáře. Důkazní břemeno tedy na rozdíl od běžných právních sporů leží na manažerovi, čímž se dostává do obtížné situace.

5.3 Vztah statutárního orgánu ke společnosti

Vztah mezi členem **statutárního orgánu společnosti a společností** upravuje § 66 obchodního zákoníku. Jde o vztah přiměřeně se řídicí ustanoveními o mandátní smlouvě,⁴¹ kde statutární orgán je povinen postupovat s odbornou péčí, pokud z ujednání stran nevyplývá něco jiného. Vztah mezi společností a členy statutárních orgánů tedy nemůže být vztahem pracovněprávním, řídicí se zákoníkem práce⁴², pokud statutární orgán není zároveň zaměstnancem společnosti.

5.4 Trestní odpovědnost statutárních orgánů⁴³

Většina případných pochybení členů statutárních orgánů či dozorčích rad bude zřejmě řešena v oblasti obchodně-právní odpovědnosti. V konkrétním případě se ovšem může stát, že jednání odpovědných osob naplní skutkovou podstatu trestného činu, zpravidla nedbalostního, a k odpovědnosti podle obchodního práva přistoupí též odpovědnost trestněprávní. V souvislosti s výkonem funkce člena orgánu společnosti se může jednat zejména o následující trestné činy:

5.4.1 Předlužení

- (1) Kdo, byť i z vědomé nedbalosti, si přivodí předlužení tím, že
- a) činí vydání hrubě nepřiměřená svým majetkovým poměrům,
 - b) spravuje svůj majetek způsobem, který neodpovídá zákonem mu uloženým nebo smluvně převzatým povinnostem nebo je s nimi v hrubém nepoměru,
 - c) užívá poskytnutý úvěr v rozporu nebo hrubém nepoměru s jeho účelem,
 - d) poskytuje ze svého majetku půjčky nebo úvěry jiným osobám, ač to je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým poměrům, nebo
 - e) učiní nad rámec obvyklého podnikatelského rizika obchod nebo operaci, která nenáleží k jeho pravidelné podnikatelské činnosti nebo je v hrubém nepoměru k jeho majetkovým

⁴¹ § 566 zákona č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník

⁴² zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce

⁴³ <http://www.predstavenstvo.cz/html/index.php?s1=6&s2=2&PHPSESSID=c26b2ae11b8878a7c752bec7e8e878c4>

poměru, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo, byť i z vědomé nedbalosti, ač ví, že je předlužen, přijme nový závazek nebo zřídí zástavu.

(3) Odnětím svobody až na tři roky bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značnou škodu.

(4) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu.

Trestem může být, podle rozsahu způsobené škody, odnětí svobody až na pět let, zákaz činnosti nebo peněžitý trest.

Trestný čin předlužení je zcela novým trestným činem, který byl do trestního zákona včleněn novelou č. 105/2000 Sb. po vzoru některých zahraničních úprav. Úmyslem zákonodárce bylo umožnit efektivnější boj s hospodářskou kriminalitou.

Možnost trestněprávní odpovědnosti členů představenstva a jednatelů za jednání spojená s výkonem jejich funkce umožnila novela trestního zákona z roku 1997, která rozšířila do té doby značně omezenou odpovědnost fyzických osob jednajících za právnickou osobu. Uvedenou změnou (§ 90 odst.2 trestního zákona) se nezměnil princip zásadně individuální trestní odpovědnosti, pouze došlo k jejímu rozšíření zavedením institutu jednání za jiného. Zavinění zůstalo i nadále jejím nezbytným atributem.

K předlužení si můžeme uvést jako příklad velmi zajímavý přístup jednoho živnostníka k prostředkům vytvořeným podnikatelskou činností. Jako podnikatel se zabýval opravou automobilů a jeho činnost se mu postupně velmi dařila. Dopouštěl se ovšem zásadního omylu v tom, že ze svého podnikání vždy ke konci roku odebral všechny disponibilní prostředky a použil je na soukromé účely. Kromě zaplacených záloh na sociální a zdravotní pojištění a zálohy na daň z příjmů nevypočítával svoje závazky k těmto institucím a postupně jeho dluhy dosáhly řádu několika desítek tisíc korun. Na základě daňových přiznání bylo zjištěno, že trvale dosahuje ve svém podnikání ztráty. Proto se správa sociálního zabezpečení a finanční úřad rozhodly podat na majetek podnikatele návrh na konkurz a zároveň trestní oznámení. Teprve při znaleckém přezkoumání účetní evidence obviněného bylo zjištěno, že jeho podnikání bylo

vlastně velmi dobře výdělečné a ztráty v jednotlivých letech byly způsobeny odčerpáváním peněžních prostředků. Paradoxní je, že si tento podnikatel přivodil účetně stav předlužení, aniž by tomu odpovídala i skutečná situace. V konečném důsledku mu ale hrozí stejně stíhání za celou řadu trestných činů.⁴⁴

5.4.2 Porušování povinnosti při správě cizího majetku

Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo z vědomé nedbalosti způsobí jinému značnou škodu tím, že poruší podle zákona mu uloženou nebo smluvně převzatou důležitou povinnost při opatrování nebo správě cizího majetku. Trestem může být odnětí svobody až na šest měsíců, zákaz činnosti nebo peněžitý trest. V případě, že je uvedeným činem způsobena škoda velkého rozsahu, je možné uložit trest odnětí svobody až na tři léta.

V souvislosti s odpovědností členů orgánů společností se tento trestný čin, po zavedení trestného činu předlužení (§ 256c), týká především členů dozorčí rady (jejich jednání není jednáním společnosti a její majetek je ve vztahu k nim majetkem cizím).

Trestní zákon obsahuje řadu dalších trestných činů, jichž se může člen orgánu společnosti dopustit v souvislosti s výkonem své funkce. Vesměs se však jedná o činy, k jejichž trestnosti je vyžadováno úmyslné zavinění, které je standardně jedním z důvodů vylučujících povinnost pojistitele uhradit jakoukoliv škodu, která z takového jednání vznikne. Namátkou je možno jmenovat:

- zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění
- porušení povinnosti v řízení o konkurzu
- zneužívání informací v obchodním styku
- podvod
- pojistný podvod
- úvěrový podvod
- poškozování věřitele
- zvýhodňování věřitele.

Dopustí-li se člen představenstva nebo dozorčí rady akciové společnosti, eventuelně jednatel společnosti s ručením omezeným, jednání uvedeného v některém z těchto trestných činů pouze

⁴⁴ http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf

z nedbalosti, nejedná se o trestný čin. Tato skutečnost však nic nemění na osobní odpovědnosti tohoto člena za škodu, kterou tím společnosti způsobí.

V konkrétním případě se též může stát, že se pouze jeden, příp. někteří členové orgánu společnosti uvedeného jednání dopustí úmyslně a naplní tak skutkovou podstatu daného trestného činu. Ačkoliv jsou orgány společností zpravidla orgány kolektivními, trestně odpovědní budou samozřejmě pouze tito jejich členové. Ostatní členové však mohou společně a nerozdílně s nimi odpovídat za škodu, která společnosti trestným jednáním vznikla, pokud neprokáží, že učinili vše, co se od nich dalo v dané situaci rozumně očekávat, aby trestnému jednání a vzniku škody zabránili.

5.5 Odpovědnost statutárních orgánů za škodu

Pro každý subjekt v pozici statutárního orgánu je klíčová míra jeho odpovědnosti. Trestní odpovědností jsme se již zabývali, nyní se zaměříme na **odpovědnost za škodu**. Rozsah odpovědnosti za škodu způsobenou manažerem (členem statutárního orgánu společnosti) závisí na tom jaké právní podstaty, jakým druhem smlouvy je manažerská smlouva.

Manažerská smlouva je obecně smlouvou, která je uzavírána s vedoucími pracovníky podniku, tedy s lidmi rozhodujícím způsobem důležitými. Takováto smlouva by měla být signálem zvýšené odpovědnosti pro manažera. Všeobecně je doporučováno, aby odměňování, odchodné i ostatní peněžité i jiná plnění manažerů, byla vždy spojena s hospodářskými výsledky zaměstnavatelského subjektu.⁴⁵

5.5.1 Odpovědnost dle obchodního zákoníku

Pokud se vztah mezi společností a manažerem řídí přiměřeně ustanoveními o **mandátní smlouvě**, nebo strany uzavřely platně mandátní smlouvu podle obchodního zákoníku, pak se na náhradu škody vztahuje režim obchodního zákoníku.

Ti členové představenstva a jednatele, kteří způsobili společnosti porušením právních povinností při výkonu působnosti představenstva či jednatele škodu, odpovídají za tuto škodu společně a nerozdílně, tzn., že poškozený subjekt může žádat celou náhradu škody na

⁴⁵ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/manazerska-smlouva/manazerska-smlouva/1000825/7054/#odpovednost>

kterémkoli členovi představenstva či jednatelem. V případě, že by existovala smlouva mezi společností a členem představenstva či jednatelem, nebo že by existovalo ustanovení stanov vylučující nebo omezující odpovědnost člena představenstva či jednatele za škodu, by takové ustanovení bylo ze zákona neplatné.

Členové představenstva či jednatele odpovídají za škodu, kterou způsobili společnosti plněním pokynu valné hromady, ale pouze v případě, že byl pokyn valné hromady v rozporu s právními předpisy. Jinými slovy to znamená, že jestliže je pokyn valné hromady v rozporu s právním předpisem, nemusejí jej jednatele ani členové představenstva uposlechnout, a budou-li se jím řídit, budou společnosti odpovídat za škodu.⁴⁶

Kromě výše uvedené odpovědnosti jednatelů nebo členů představenstva se dále pro jednatele či členy představenstva stanoví zákonné ručení za závazky společnosti vůči třetím osobám, kterým z porušení jejich povinností vznikla škoda, a věřitelé nemohou dosáhnout uspokojení své pohledávky z majetku společnosti. Toto ustanovení má zabránit případům, kdy je společnost (často v důsledku porušení povinností svých statutárních orgánů) v úpadku a zákonný nárok společnosti na náhradu škody vůči odpovědným osobám není vznesen nebo sice vznesen je, ale odpovědné osoby jej z nejrůznějších důvodů neuspokojí.⁴⁷ Smyslem takto definovaného ručení je především skutečnost, že společníky dotčených společností s ručením omezeným jsou často právě jednatele. Společnost sama nemá totiž stanovenou povinnost škodu způsobenou jednatelem po nich vymáhat a mnohdy se tak ani neděje. Proto nastupuje pro ochranu věřitelů institut ručení jednatelů do výše způsobené škody.⁴⁸

5.5.2 Odpovědnost dle zákona o konkurzu a vyrovnání

Z obchodního zákoníku vyplývá, že členové orgánů společností za škodu způsobenou při výkonu své činnosti až na výjimky neodpovídají třetím osobám přímo, ale odpovídá za ni navenek společnost. Společnost ovšem tuto škodu může později vymáhat na odpovědné osobě, která škodu způsobila. Výjimka se týká zákona o konkurzu a vyrovnání,⁴⁹ který stanovuje speciální druh odpovědnosti.

⁴⁶ <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/odpovednost-statutarniho-organu/1000833/#mozny>

⁴⁷ <http://www.predstavenstvo.cz/html/index.php?s1=6&s2=1&PHPSESSID=c26b2ae11b8878a7c752bec7e8e878c4>

⁴⁸ <http://business.center.cz/business/pravo/formypodn/sro/ruceni-za-zavazky-sro.aspx>

⁴⁹ zákon č. 328/1991 Sb.

Nesplní-li odpovědná osoba povinnost bez zbytečného odkladu **podat návrh na prohlášení konkurzu**, odpovídá odpovědná osoba jako člen orgánu společnosti přímo poškozenému. V případě právnických osob mají takovou povinnost statutární orgány společnosti, pokud není společnost v likvidaci (v takovém případě má takovou povinnost likvidátor). Provinilo-li se více osob, odpovídají konkurzním věřitelům společně a nerozdílně.

5.5.3 Odpovědnost dle zákoníku práce⁵⁰

Vzhledem k tomu, že není vyloučeno, aby statutární orgán společnosti byl současně zaměstnancem, např. ve funkci generálního ředitele, dochází k souběhu právního postavení, přičemž tato osoba jednak plní funkci a činí úkony jako statutární orgán v obchodně-právním vztahu a jednak plní funkci a činí úkony jako zaměstnanec v pracovněprávním vztahu. Takové dvojí postavení představuje i dvojí odpovědnost za způsobené škody, a to podle obchodního zákoníku a zákoníku práce.

Náhrada škody způsobené společnosti jejími zaměstnanci se řídí ustanoveními zákoníku práce. Zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinnosti při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Na rozdíl od obchodního zákoníku se tedy v případě vymáhání náhrady škody musí prokázat zavinění subjektivní, což jinými slovy znamená, že zaměstnanec sám způsobil škodu, a to buď úmyslně, nebo z nedbalosti. Zavinění zaměstnance je povinen prokazovat zaměstnavatel.

Zaměstnavateli náleží zásadně náhrada skutečné škody, tedy nikoli ušlého zisku, který by však zaměstnavatel mohl požadovat v případě, že by zaměstnanec způsobil škodu úmyslně. Škoda se hradí uvedením v předešlý stav, jinak v penězích, a výše náhrady škody způsobené z nedbalosti nesmí přesáhnout 4,5 násobek průměrného měsíčního výdělku před porušením povinnosti, s výjimkou případů náhrady škody za způsobený schodek nebo za ztrátu svěřených předmětů, kdy se schodek nebo ztráta hradí v plné výši.

Soud může v určitých případech náhradu škody přiměřeně snížit. Odpovídá-li zaměstnavateli za škodu několik zaměstnanců, je každý z nich povinen hradit poměrnou část škody podle míry svého zavinění. Zaměstnanec však neodpovídá za škodu, která vyplývá z hospodářského rizika.

⁵⁰ <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/odpovednost-statutarniho-organu/1000833/#mozny>

5.6 Okolnosti vylučující odpovědnost

Obecně se podle obchodního zákoníku uplatňuje **odpovědnost objektivní**, tj. odpovědnost bez zřetele na zavinění. Osoba, která porušila právní povinnost, je povinna z toho vzniklou škodu nahradit osobě poškozené. Této povinnosti se může zprostit pouze v případě, že prokáže, že porušení povinnosti bylo způsobeno okolnostmi vylučujícími odpovědnost, tzn. takovými překážkami, které nastaly nezávisle na její vůli a bránily jí ve splnění její povinnosti, pokud nebylo rozumné předpokládat, že by osoba tuto překážku nebo její následky odvrátila nebo překonala a pokud nebylo rozumné předpokládat, že by v době vzniku povinnosti či závazku tuto překážku předvíдалa.⁵¹

Jak vyplývá z výše uvedeného, obecně se členové orgánů společnosti mohou zprostit odpovědnosti za škodu důkazem, že jednali s péčí řádného hospodáře, tedy že učinili vše, co v dané situaci měli a mohli učinit. Kromě toho stanoví obchodní zákoník některé konkrétní případy, v nichž členové představenstva, resp. jednatele společnosti, nenesou odpovědnost za škodlivé následky svého jednání. Jedná se vesměs o situace, kdy statutární orgány plní pokyny orgánů jim nadřazených, tedy valné hromady, případně dozorčí rady.

Členové představenstva jsou povinni řídit se zásadami a pokyny schválenými valnou hromadou, pokud jsou v souladu s právními předpisy a stanovami. Vznikne-li splněním takového pokynu společnosti škoda, představenstvo za ni samozřejmě neodpovídá. Jiná situace ovšem nastane, je-li pokyn valné hromady v rozporu s právními předpisy. V takovém případě, nevyužije-li představenstvo svého práva jej odmítnout splnit, odpovídá za veškerou škodu, která jeho provedením společnosti vznikne. Obdobné platí podle též pro členy dozorčí rady akciové společnosti a pro jednatele a členy eventuálně zřízené dozorčí rady společnosti s ručením omezeným.

Další případ, kdy členové představenstva akciové společnosti neodpovídají za škodu, která společnosti vznikla, upravuje §201 odst. 4 obchodního zákoníku, podle kterého se odpovědnost za stanovených podmínek přesouvá na dozorčí radu.⁵²

⁵¹ <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/odpovednost-statutarniho-organu/1000833/#mozny>

⁵² <http://www.predstavenstvo.cz/html/index.php?s1=6&s2=1&PHPSESSID=c26b2ae11b8878a7c752bec7e8e878c4>

5.7 Ochrana společníků⁵³

Podle ustanovení § 131a obchodního zákoníku je každý společník společnosti s ručením omezeným oprávněn podat jménem společnosti žalobu o náhradu škody proti jednatelem, který odpovídá společnosti za škodu, kterou jí způsobil.

5.8 Doporučení pro členy statutárních orgánů⁵⁴

Statutární orgány by měly dodržovat právní povinnosti, stanovené zejména obchodním zákoníkem č. 513/1991 Sb. v platném znění, zákonem o účetnictví č. 563/1991 Sb. v platném znění a zákonem o konkursu a vyrovnání č. 328/1991 Sb. v platném znění a dodržovat pokyny stanovené valnou hromadou či společníky, pokud nejsou v rozporu s právními předpisy, a měly by funkci vykonávat s péčí řádného hospodáře.

Je možné uzavřít dobrovolné **pojištění odpovědnosti statutárních orgánů za způsobenou škodu**.⁵⁵ Takové pojištění nabízejí dnes různé pojišťovací společnosti. Pojištěný má na základě pojistné smlouvy právo, aby za něj pojišťovna dle pojistných podmínek nahradila v případě pojistné události škodu, za niž pojištěný odpovídá. Škoda však musí být vyčíslitelná. Pojištění odpovědnosti členů orgánů společností není ještě v České republice plně zavedeným produktem. V současnosti je počet vznesených požadavků na náhradu škod na mnohem nižší úrovni než ve vyspělých ekonomikách (lze očekávat budoucí nárůst).

V případě předvolání Policií ČR, eventuálně jinými státními orgány a orgány činnými v trestním řízení, v případě sdělení obvinění apod. (uplatnění trestní odpovědnosti) v rámci trestního řízení či např. v případě uplatňování náhrady škody u statutárních orgánů je velmi vhodné neprodleně kontaktovat právníka.

⁵³ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/manazerska-smlouva/manazerska-smlouva/1000825/7054/#odpovednost>

⁵⁴ <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/odpovednost-statutarniho-organu/1000833/#statutarni>

⁵⁵ Financování a pojišťování firem, komerční příloha týdeníků Ekonom a deníku Hospodářské noviny. s. 12

6 Objasňování, odhalování a vyšetřování hospodářské trestné činnosti

Znalost trestního práva a souvisejících právních předpisů nemusí pro „bezpečné“ podnikání postačovat. Přes naši upřímnou snahu jednat v souladu se zákonem může nastat situace, kdy se naše podnikatelské aktivity stanou předmětem zájmu orgánů činných v trestním řízení, a my budeme čelit obvinění z trestného činu. Tuto nepříjemnou situaci jistě zvládneme lépe, jestliže budeme znát alespoň základy metodiky vyšetřování a činnosti policie při vyšetřování ekonomické kriminality. Kapitola zodpoví otázku, co se stane, překročíme-li rámec dovoleného chování a umožní nám nahlédnout do policejní práce.

6.1 Typické stopy a soudní důkazy

Typické stopy hospodářské kriminality jsou ekonomické informace různého druhu. Mohou se nacházet na rozličných místech a mít různou podobu a častokrát vyžadují odbornou manipulaci.

Typické stopy a soudní důkazy⁵⁶

- materiální a jiné soudní důkazy
 - listinné a věcné důkazy
 - změny na nosičích informací různého druhu
- stopy ve vědomí lidí jsou právně relevantní důkazy, které představují informace o způsobu a formě páčání a organizace trestné činnosti.

6.1.1 Materiální stopy

Do materiálních stop zahrnujeme listinné důkazy. Jedná se o různé zápisy z porad, výpisy z rejstříků, objednávky, účetní doklady a podobné listiny, jejichž šíře je velmi rozsáhlá. Další typickou stopou jsou nosiče informací. Zde máme na mysli CD ROM, hard disky, kartotéky a podobná média.

⁵⁶ PORADA a kol.: Kriminalistika. s. 731

6.1.2 Stopy ve vědomí lidí

Jedná se o stopy, které jsou uloženy v lidském vědomí. Právně relevantní jsou stopy ve vědomí takových lidí, kteří:

- naplánovali, organizovali, provedli nelegální obchodní či finanční transakce,
- podílely se na likvidaci důkazů nebo na utajení informací o podezřelých finančních, obchodních a jiných aktivitách,
- vyzradily důvěrné informace k odborným problémům, které byly využity při páchání trestné činnosti,
- zprostředkovaly nelegální obchodní či finanční transakce,
- byly přítomny různým poradám a obchodním jednáním, které přímo či nepřímo souvisely s vyšetřovanou událostí,
- zjistily podezřelé nebo nelegální obchodní, finanční či jiné aktivity, eventuálně na ně upozornily,
- byly upozorněny na podezřelé nebo nelegální obchodní, finanční či jiné aktivity,
- byly poškozeny trestným činem apod.⁵⁷

6.2 Pachatelé hospodářské kriminality

Hospodářskou kriminalitu páchají převážně lidé s vyšším vzděláním. Někdy se hovoří o kriminalitě „bílých límečků“. S ohledem na nadprůměrnou inteligenci se také musí přistupovat k vyšetřování takovéto trestné činnosti.

Pachatelé mají obvykle malou zkušenost v jednání s orgány policie. To je však často nahrazováno kvalitní právní pomocí, kterou jsou schopni platit. Osobu pachatele lze rozdělit podle vztahu k hospodářským subjektům na:

- zaměstnanci,
- osoby stojící vně hospodářského subjektu, proti němuž je páchána hospodářská trestná činnost (konkurenti na trhu, smluvní partneři),
- majitelé či spolumajitelé podniků, akcionáři hospodářských subjektů, proti kterým a nebo v jejichž zájmu je páchána trestná činnost.⁵⁸

⁵⁷ Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J.: Kriminalistika. s. 443

⁵⁸ Tamtéž s. 442

Pachatelé hospodářské kriminality konají své skutky velmi často organizovaně v součinnosti s dalšími subjekty (dochází k pronikání organizovaného zločinu). Osoby páchající hospodářskou trestnou činností jsou často známy ve svém oboru, bývají taktéž veřejně činní. Povětšinou jsou doposud bezúhonní občané, mívají značný vliv na své okolí a bývají tzv. „úspěšní“. Ve své obhajobě odkazují na dobré úmysly, nejasnost právních norem, nezkušenost apod.

Hospodářská trestná činnost je výlučně záležitostí zletilých pachatelů. V průměru jen asi 2 % z celkového počtu stíhaných osob jsou nezletilí. Ženy se na hospodářské trestné činnosti podílejí z 10 %.⁵⁹

6.3 Zvláštnosti podnětů k vyšetřování

Páchání hospodářské kriminality obecně nezanechává snadno viditelné následky. Odhalení může trvat dlouhou dobu. To ovlivňuje charakter **podnětů** k vyšetřování, které lze rozdělit do následujících skupin.

6.3.1 Výsledky operativně pátrací činnosti

Orgány kriminální policie analyzují podezřelé finanční operace. Při prověřování okolností zajišťují potřebný důkazní materiál. Cílem je shromáždit dostatek důkazního materiálu a určení osob, proti kterým lze vést trestní stíhání. Poté dojde k předání tzv. realizačního návrhu orgánům vyšetřování. Operativně pátrací činnost policie bývá nejkvalitnějším podnětem k vyšetřování.

6.3.2 Oznámení poškozených subjektů nebo kontrolních orgánů

Jde o různé kontrolní či revizní zprávy, podání či oznámení o spáchání trestného činu. V počáteční etapě je nutné všechny informace prověřit, doplnit a upřesnit. Poté se orgány činné v trestním řízení rozhodnou o dalším postupu.

Nejčastějšími oznamovateli jsou finanční úřady (kontrola v oblasti daní). Poškozováním spotřebitele a dodržováním autorských a průmyslových práv se zabývá Česká obchodní inspekce. Rozsáhlou oblast má ve své kompetenci Nejvyšší kontrolní úřad a bankovní dohled má na starosti Česká národní banka.

⁵⁹ Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J.: Kriminalistika. s. 441

6.3.3 Oznámení občanů

Podněty občanů jako podněty k vyšetřování se vyskytují zřídka. Je to způsobeno jejich nezájmem a nízkým právním povědomím. Podněty jsou proto nekonkrétní a nevěrohodné. Poskytují obecnou výpověď o skutečnostech, které se sice staly, ale nejsou dostatečně konkretizovány a doloženy. Častokrát chybí potřebné náležitosti a stává se, že jako důkaz je přiložen výstřížek z novin. Orgány činné v trestním řízení však musejí trvat na velmi přesných postupech a nemohou se nechat ovlivnit veřejným míněním.

6.3.4 Ostatní druhy podnětů

Ostatní druhy podnětů mohou být například anonymní oznámení. Typická je opět nejasnost a nevěrohodnost těchto podnětů.

6.4 Zvláštnosti předmětu vyšetřování

Subjektem hospodářské trestné činnosti jsou často obchodní společnosti. Právnícká osoba však nemůže být pachatelem trestného činu, tou může být pouze osoba fyzická. Avšak stanovení viny konkrétní fyzické osoby je poměrně obtížné, zejména je-li trestná činnost výsledkem rozhodnutí kolektivního orgánu obchodní společnosti.⁶⁰

Škody způsobené hospodářskou kriminalitou jsou obvykle velmi vysoké. V porovnání s obecnou kriminalitou často o řády vyšší. Škoda však sama o sobě nestačí. Sebevětší škoda není dostatečným důvodem pro postih, jestliže jednání nenaplňuje skutkovou podstatu nějakého trestného činu popsaného v trestním zákoně.⁶¹

Nadmíru problematické bývá zjišťování pachatele. Problémem bývá zákonem stanovená mlčenlivost, se kterou se setkáváme v § 24 zákona č. 337/1992 Sb. o správě daní a poplatků. Další oblastí, kde je nutno respektovat mlčenlivost je bankovní tajemství upravené v zákoně č. 21/1992 Sb. o bankách nebo v zákoně č. 6/1993 o České národní bance. Mlčenlivost je uplatňována i u notářů nebo daňových poradců. Tyto skutečnosti v praxi velmi ztěžují vyšetřování hospodářské trestné činnosti.

⁶⁰ PORADA a kol.: Kriminalistika. s. 731

⁶¹ Tamtéž

6.5 Zvláštnosti počátečních vyšetřovacích úkonů a postupy vyšetřování

Prostřednictvím počátečních vyšetřovacích úkonů jsou zajišťovány stopy. Mezi tyto úkony patří zejména:

- vyžadování potřebných vysvětlení,
- vydání a odnětí věcí důležitých pro trestní řízení,
- domovní a osobní prohlídky,
- zadržení a otevření zásilky,
- zadržení podezřelých osob,
- zajištění peněžních prostředků a prostředků na účtu banky,
- odposlech a záznam telekomunikačního provozu,
- vyžádání kontrolních či revizních zpráv,
- vyžádání expertíz z oborů účetnictví, zbožíznalectví, výpočetní techniky
- grafické expertizy atd.

Vyšetřování hospodářské kriminality je obvykle komplikovanější než vyšetřování obecné kriminality. Díky rozvoji ekonomiky se objevují stále nové případy páčání hospodářské trestné činnosti, na které policejní orgány obvykle reagují se zpožděním. Vyšetřování probíhá některým z následujících postupů:

6.5.1 Frontální postup

Provedení všech počátečních úkonů souběžně v co nejkratší době. K tomu jsou nasazeny všechny prostředky. Tento postup využívá momentu překvapení, který brání zničení důkazů. Je však velmi náročný na utajení přípravných činností a organizaci. Používá se u rozsáhlých případů s mnoha pachateli.

6.5.2 Průběžné rozvíjení vyšetřování

Jednotlivé úkony jsou prováděny postupně v určeném časovém sledu. První úkony směřují na slabý článek v systému. Tím může být například důležitá písemnost, sklad s padělaným zbožím, zajištění důležitého svědka, atd.

Klíčem k úspěchu je správné určení slabiny systému. Nezbytný je také odhad reakce pachatelů na prováděné úkony, jinak může být vyšetřování zmařeno. Průběžný postup není oproti frontálnímu tolik náročný na organizaci, počet sil a prostředky.

6.6 Zvláštnosti vyšetřovacích verzí, plánování a organizace vyšetřování

Vyšetřovací verze jsou domněnky a závěry o možném průběhu vyšetřované události. Využívány jsou tzv. **typické verze**, které představují zobecněnou zkušenost z minulých případů. Zejména v počátcích vyšetřování poskytují vodítko pro další postup. Vyšetřovatelé shromažďují všechny dostupné materiály, provádí jejich logickou analýzu a následně stanoví konkrétní vyšetřovací verze a plán vyšetřování.

Plánování vyšetřování je důležité vždycky, jestliže se jedná o rozsáhlou trestnou činnost, což je v případě ekonomické kriminality běžný jev. Práce typicky probíhá ve specializovaných týmech. Při vyšetřování hospodářské kriminality je třeba dávat zvláštní důraz na plánování výslechu obviněných a svědků, podobně tak na prokázání odpovědnosti konkrétní fyzické osoby.

6.7 Zvláštnosti následných úkonů

Následné úkony se týkají činností po sdělení obvinění. Jejich úkolem je prověření a dokázání skutečností popsaných ve vyšetřovacích verzích.

6.7.1 Výslech obviněného

Nikdo jiný nezná trestný čin lépe než osoba, která ho spáchala. Proto má výslech obviněného zásadní význam. Aby vyšetřovatel dosáhl pravdivé výpovědi, musí být na výslech obviněného náležitě připraven. Výslechu bývají přítomni specialisté na oblast vyšetřovaného případu.

Nezbytný je podrobný plán výslechu, zahrnující pořadí vyslychaných osob. Obviněný často své jednání zlehčuje, zamlžuje a odvádí pozornost od podstaty věci. Obecně platí, že nejdříve se vyslychají osoby, které nemají kriminální zkušenosti, nebo mají na trestné činnosti menší podíl. Jestliže vyslychaná osoba lže, je doporučováno předkládat mu důkazy postupně, dle jejich narůstající síly.

6.7.2 Výslech svědků

Na výslech svědků musí být provedena obdobně důkladná příprava jako na výslech obviněných. Svědci jsou k pachateli častokrát ve vztahu příbuzenském nebo obchodním (osoby blízké, rodinný příslušníci, spolupracovníci). Tyto osoby mívají privátní podíl na trestné

činnosti, nemají tedy zájem na objasnění věci. Důvodem může být strach ze msty, či ztráty zaměstnání.

Při výslechu svědka je třeba prověřovat i jeho pocity nebo domněnky. Mnohdy mohou vyšetřovatele přivést na stopu dosud neznámých skutečností, podstatných pro další vyšetřování. Jedná-li se o organizovanou trestnou činnost, je vhodné uvažovat o utajení totožnosti svědka.

6.7.3 Konfrontace

Konfrontace je běžně prováděným úkonem, protože rozpory mezi výpověďmi jednotlivých svědků, obviněných a mezi výpověďmi svědků a obviněných navzájem, jsou obvyklé. Podstatou konfrontace není odstranění rozdílů, ale jejich objasnění.

6.8 Zvláštnosti zapojení veřejnosti do vyšetřování a zvláštnosti kriminalistické prevence

Zapojením veřejnosti do vyšetřování máme na mysli spolupráci občanů s orgány činnými v trestním řízení. Doposud se společnost do vyšetřování ekonomické kriminality zapojuje poskrovnu. Občané jsou k hospodářské kriminalitě v řadě případů neteční, protože je bezprostředně neohrožuje. Všelékem není represe ze strany policie a soudů, nýbrž sami občané by měli více přispět k odhalování nekalých praktik a všimnout si podnikatelského prostředí.

Jako prevence se dozajista ukazuje činnost médií (zveřejnění pachatelů trestných činů, výše škod a trestů). Nadmíru prospěšně také působí brzké odhalení a potrestání viníků. Preventivně nepochybně působí i činnost kontrolních a revizních orgánů.

Závěr

Záměrem diplomové práce bylo vytvořit ucelený přehled o trestné činnosti související s podnikáním. Těžištěm byla snaha řešit aktuální problémy statutárních orgánů ve spojitosti s jejich odpovědnostními vztahy. Důraz byl též kladen na určení základních pravidel podnikání s cílem omezit možnosti trestního postihu. Nedílnou součástí bylo také vytvoření résumé trestně právních postupů v oblasti objasňování, odhalování a vyšetřování hospodářské trestné činnosti.

V celé práci jsem usiloval o maximální přehlednost, srozumitelnost, a zároveň o obsahovou úplnost. Mně osobně zpracování diplomové práce umožnilo zorientovat se v problematice trestního práva a podnikání, což spolu s ostatními načerpanými znalostmi mohu dobře využít v budoucí praxi. Pojdme si na závěr shrnout získané poznatky, které nám poslouží ke správnému porozumění fenoménu hospodářské kriminality a stanou se regulátorem našeho chování.

Trestná činnost související s podnikáním se rozšířila především vlivem společenských změn po roce 1989. Tržní hospodářství přineslo nové formy ekonomické kriminality. Je zde však předpoklad, že postupným rozvojem ekonomického prostředí a potažmo celé společnosti, budou negativní jevy spojené s hospodářskou trestnou činností postupně ubývat.

Hospodářská kriminalita má své typické znaky, do kterých patří mimo jiné latence, propojení hospodářské kriminality s kriminalitou obecnou a častý výskyt mezinárodního prvku. Ekonomická kriminalita představuje lukrativní byznys, který přináší velké zisky. Mnohdy je předmětem zájmu vzdělaných a schopných lidí, čemuž odpovídá propracovanost páchání trestné činnosti. Evidentní je, že hospodářská kriminalita dokáže pokřivit obchodní vztahy, je škodlivá pro celý systém národního hospodářství a má obtížně odstranitelné následky.

Důležitým výstupem mé práce jsou tabulky v kapitole 4, které dávají přehled o možnostech trestné činnosti v podnikání. K jejich vytvoření jsem použil komparaci právních předpisů majících souvislost s podnikáním a paragrafového znění trestního zákona. Informace v tabulkách obsažené nám umožní snadnější orientaci ve změti právních předpisů upravujících podnikání.

Speciální pozornost jsem věnoval postavení člena statutárního orgánu obchodní společnosti, zejména jeho odpovědnostním vztahům. Členům managementu obchodních společností může diplomová práce sloužit jako manuál upozorňující na úskalí jejich práce. Poukázal jsem na rizika a formuloval doporučení pro jejich činnost a to vše především z pohledu trestního práva a trestně-právní odpovědnosti.

Eventuální pochybení členů statutárních orgánů či dozorčích rad většinou spadá do obchodně-právní odpovědnosti. Nicméně může nastat situace, kdy jednání odpovědných osob naplní skutkovou podstatu trestného činu a k odpovědnosti podle obchodního práva se připojí rovněž odpovědnost trestně-právní.

Z platné legislativy vyplývá, že členové orgánů obchodních společností odpovídají osobně a neomezeně za škodu, kterou ve své funkci mohou způsobit. V sázce je osobní majetek manažerů, jejich nemovitosti, cennosti nebo úspory a to, i pokud se dopustí chyby neúmyslně či z nedbalosti.

Statutární orgány by měly dodržovat právní povinnosti, vymezené především obchodním zákoníkem č. 513/1991 Sb., zákonem o účetnictví č. 563/1991 Sb. a zákonem o konkursu a vyrovnání č. 328/1991 Sb.. Své aktivity by členové statutárního orgánu měli vykonávat s péčí řádného hospodáře a současně dodržovat pokyny stanovené valnou hromadou či společníky, ovšem za podmínky, že tyto pokyny nejsou v rozporu s právními předpisy. K zmírnění rizik je možné uzavřít dobrovolné pojištění odpovědnosti statutárních orgánů za způsobenou škodu.

Literatura

Knihy

1. HEJDA, J.: Základy obchodního práva. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2003. 226 s. ISBN 80-245-0559-2
2. HEJDA, J., SPIRIT, M.: Základy práva. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2000. 97 s. ISBN 80-245-0104-X
3. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: Kriminalistika. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. 512 s. ISBN 80-7179-362-0
4. PORADA a kol.: Kriminalistika. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2001. 746 s. ISBN 80-7204-194-0

Právní předpisy

1. Zákon č. 140/1961 Sb., Trestní zákon
2. Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník
3. Zákon č. 65/1965 Sb., Zákoník práce
4. Zákon č. 040/1964 Sb. Občanský zákoník
5. Zákon č. 455/1991 Sb., Zákon o živnostenském podnikání
6. Zákon č. 328/1991 Sb., Zákon o konkurzu a vyrovnání
7. Zákon č. 634/1992 Sb., Zákon o ochraně spotřebitele
8. Zákon č. 13/1993 Sb., Celní zákon
9. Zákon č. 586/1992 Sb., Zákon o daních z příjmů
10. Zákon č. 589/1992 Sb., Zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti
11. Zákon č. 592/1992 Sb., Zákon o pojistném na zdravotní pojištění
12. Zákon č. 48/1997 Sb., Zákon o veřejném zdravotním pojištění
13. Zákon č. 337/1992 Sb., Zákon o správě daní a poplatků
14. Zákon č. 587/1992 Sb., Zákon O spotřebních daních
15. Zákon č. 337/1992 Sb., Zákon o správě daní a poplatků
16. Vyhláška ministerstva financí č. 192/1993 Sb., o kolkových známkách

Internetové odkazy

1. Odpovědnost statutárního orgánu [online]. 2.11.2005, [cit. 2007-2-20]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/odpovednost-statutarniho-organu/odpovednost-statutarniho-organu/1000833/7188/>>
2. Manažerská smlouva [online]. 6.10.2005 [cit. 2007-1-14]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/manazerska-smlouva/manazerska-smlouva/1000825/7054/#odpovednost>>
3. Ručení a závazky společnosti s ručením omezeným. [online]. 2006, [cit. 2007-3-8]. Dostupné z: <<http://business.center.cz/business/pravo/formypodn/sro/ruceni-za-zavazky-sro.aspx>>
4. Hospodářská trestná činnost [online]. 2007, [cit. 2007-2-10]. Dostupné z: <http://halek.info/dokumenty/dpo_p_12.pdf>
5. Pojištění odpovědnosti členů statutárních orgánů a dozorčích rad obchodních společností [online]. 2006, [cit. 2007-2-12]. Dostupné z: <<http://www.predstavenstvo.cz/html/index.php?s1=1&PHPSESSID=c26b2ae11b8878a7c752bec7e8e878c4>>
6. Trestní právo [online]. 2006, [cit. 2007-1-15]. Dostupné z: <http://www.gekom.cz/stanek/pravo-trest.htm>

Časopisy

1. Financování a pojišťování firem, komerční příloha týdeníků Ekonom a deníku Hospodářské noviny. s. 12